

॥ वृक्षाश्रुतस्फुटसूत्रनी टीका तथा जंबुद्वीपपञ्चाति
सूत्रनी टीका कर्ता ॥

॥ श्री शास्त्रविशारद जैनाचार्य मुनिराजश्री ब्रह्मर्षिकृत ॥

॥ श्री सुधर्मगच्छ परीक्षा ॥

॥ उपजाति उंद ॥

वंदिज्जमाणा न समुज्जसंति । वीलिज्जमाणा न समुज्जलंति ॥
दंतेण चित्तेण चरंति धीरा । मुणी समुग्घाहय राग दोषा ॥ १ ॥
(आघट्टक निर्युक्ति)

ध्या प्राचीन ग्रंथ समस्त जैन बंधुल्ले उपयोभी
जाणी यथामति संशोधन करावी
गाम सार्येण कछ निभासी
श्रावक रवजी देसरे मुद्रित करावी
प्रसिद्ध कर्यो.

श्री अहमदाबाद मध्ये
राजनगर प्रिन्टिंग नामक पानाना मुद्रालय यंत्रमां
शा. मगनलाल हवीसंगे मुद्रित कर्यो.

संवत् १९६८

सने १९१२

किम्मत ४ आना.

सर्व हक प्रसिद्धकर्ताए स्वाधिन
राख्या ठे.

પુસ્તકપ્રગટ પ્રયોજનાર્યે બે બોલ.

પ્રિય વાચકશ્રેષ્ઠ! આ અનાયનંત સંસારની અંદર જવ
પ્રમણ કરતા જીવને મનુષ્યપણું—આર્યદેશ—અને આર્ય
કુળની પ્રાપ્તિ થવી, તેમજ સુદેવ, સુગુરુ, સુધર્મનો સંયો-
ગ મળવો એ અતિ દુર્લભ છે! કદાચિત્ પૂર્વકૃત પુન્ય-
ની પ્રવલતાવડે તે પ્રાપ્ત થાય તથાપિ સુદેવ, સુગુરુ, સુ-
ધર્મ ઉપર પ્રતીતિ થવી મહાન્ દુર્લભ છે અને જો તે
ઉપર પૂર્ણ પ્રતીતિ થાય તો અવશ્ય જીવનું કલ્યાણ થાય
છે એમાં જરા પણ શક નથી!

આ પંચમ કાળના પ્રજાવચી બહુશ્રુત પૂર્વધર મહા-
રાજાત્તના વિરહથી, તથા ધર્મમાર્ગમાં અનેક મત
મતાંતર રૂપ ફાંટા પડવાથી અને શુદ્ધ પ્રરૂપક પુરુષો
ઘણાજ થોડા હોવાથી, ઉન્માર્ગદેશક એટલે કે ઉત્સૂત્ર-
ની પ્રરૂપણા કરી સ્વમત સ્થાપન કરવામાં કટિબદ્ધ
થયેલા, સૂત્રનો જય લ્યજી દઈ પોતાની ઇલા મુજબ
નવી નવી આચરણાં સ્થાપન કરી માત્ર મારું તેજ
સાચું અને બીજા કહે તે સ્વોદું, આમ બેધડક બોલવા-
વાળા બહુ જન થઈ જવાને લીધે આ વિષમ સમયમાં
કોનો કહેલો ધર્મ—બોધ જિનાજ્ઞા સહિત છે અને કોનો
કહેલો ધર્મ—બોધ જિનાજ્ઞા રહિત છે? આવી શંકાને જઞ્ય
જીવોના હૃદયસ્થલમાં જન્મ મળે એ સ્વાત્તાવિકજ છે,

ए शंकाने दूर करवाने माटे, तथा जड्यजीवो शुद्ध भर्म पामी शके ए माटे आ श्री ब्रह्माचार्यजी रचित लघु ग्रन्थ, प्राचीन तेमज प्रमाणयुक्त अमारा जोवामां आववाथी वर्तमान समयनी अंदर अति उपयोगी यइ रहेवाना साज्यी घणा (पुष्कळ) जीवोनूं हित सधाशे ए हेतुने ध्यानमां लइ आ ग्रंथ मुद्रित कयों (उपावयो) ठे. हालना समयनी अंदर मनुष्यो शुद्ध धर्मनी शोध खोळ करी रखा ठे अने जमानो पण जाण-पणावाळो थतो जाय ठे तेवा जमानामां आवा निष्पक्ष पाति प्रमाणयुक्त ग्रंथ प्रसिद्धिनी खास जरूरज ठे !

अनन्य श्रद्धालु थवुं, पण अंधश्रद्धालु न थवुं एज श्रेयस्कर ठे. केमके अंधश्रद्धालुजनुं मानवुं एवुं होय ठे के--जले साचुं होय के जुवुं होय पण अमोए तो जे अंगीकार कथुं तेने कदी ठोरुनार नथी. आम पकमेला गळापुंठनी पेवे आज कालनो केटलो अंधश्रद्धालु-दृष्टिरागी वर्ग अज्ञानताना वशे करीने सत्यप्ररूपक सगुरु सरफ धिःकारनी नजरथी जोतो थयो ठे, के जे सुगुरु सत्यवक्ताना संदंक वचनोने इसी कद्दामवा लागतो दृष्टिपथमां पडवा लाग्यो ठे, ते वर्गने आ ग्रंथ अत्युपयोगी अशेज ! माटे विवेकी वाचकवर्ग दृष्टि-रागथी दूर रही तत्वग्राहिणी दृष्टिवडे आ ग्रंथने अथथी इति लगी वांची विचारी मनन करी शुद्ध

(૫)

તસ્વ સંચય કરવામાં રાગ દ્વેષના ફંદમાં ન ફસાર્તા
સ્વપરના આસ્માનું કહ્યાણ કરશેજ એવો અમને પૂર્ણ
વિશ્વાસ છે ! અને એમ થશે તો અમારો પ્રયત્ન પણ
સફળજ છે—મતલબ કે “ દક્ષ પરીક્ષક જો મળશે તો
હે શ્રમ સફળ અમારો ! ”

આ મંથનો વિષય શું છે તે તો વાચકવર્ગ આપો-
પાન્ત આ મંથનું અવલોકન કરતાંજ આપોઆપ સમ-
જીજ લે તેમ છે, જેથી નાદક પિષ્ટપેષણ કરી કીમતી
કાલનો વ્યર્થ વ્યય કરવો તે અનુચિત છે.

પ્રિય પાઠક મહાશય ! આ મંથના કર્તા સૌધર્મ-
ગઢીય શાસ્ત્રવિશારદ મુનિમહારાજ શ્રી બ્રહ્માચાર્યજી
કે જેમનો જન્મ માલ્લવાના આંજણોઠ નગરમાં
સોલંકી ક્ષત્રીવીર પદ્મદેવરાય પિતા, તથા સીતાદેવી
માતાને ત્યાં ઉત્તમ ગ્રહયોગે થયો હતો. અને જેમણે ક્રિ-
શોરવયમાંજ પૂર્વસંચિત પુન્યપ્રકૃતિ સંયોગવશ પોતાના
જાડ સાથે માતાપિતાની રજા મેલ્લવ્યા શિવાય દ્વાર-
કાજીની યાત્રા કરવા માટે પ્રયાણ કર્યું હતું. “ શુભાત્
શુભં જાયતે ” એકદેવત મુજબ એવું થયું કે માર્ગે ચાલતાં
ચાલતાં ગિરનાર પર્વતના પ્રદેશમાં પૂર્વ પુન્યોદય પ્રજાવ
વકે જૈનાચાર્યનો તેમને ઝેટ થઈ. મુનીને બંદના કરી
પોતે તેમની અગાડી બેઠા, એટલે મુનિવચ્યે હલુવાકર્મી

(૬)

યોગ્યજીવ જાણીને શુદ્ધ ધર્મોપદેશનો લાજ આપ્યો. ઇથી તે વચનામૃત પાન કરતાં મનમાં વૈરાગ્યજાવને જન્મ મહ્યો, ઇટલુંજ નહીં પણ તે વૈરાગ્યે સત્ય વૈરાગ્યની દીક્ષા લેવાની તેમને ફરજ પાડી કે તેમણે પણ દ્વારકા જવાનું દ્વાર બંધ કરી જન્મોદ્ધાર કરવાનું દ્વાર खोલવા મન દીધું. ધાર્યું હતું શું અને થયું શું, “વાહ! જવિતઠ્યા! તારી પ્રવક્ષતા!” ઇટલે કે ધાર્યો હતો દ્વારકા દર્શનનો લાજ અને શુદ્ધ ચારિત્રનો લાજ થયો. ગુરુશ્રીપ નામ રાણું બ્રહ્મમુનિ; કેમકે તે જવિષ્યમાં પરંબ્રહ્મજ્ઞાનના વા પરંબ્રહ્મ (વીતરાગ) પ્રાપ્ત જ્ઞાનના જ્ઞાતા થનારા હોવાથી પ્રથમથીજ જ્ઞાનદૃષ્ટિવલ્લે તે નામનુંજ પદ સમર્પ્યું. તદનંતર ગુરુરાજે પોતાના બક્ષેલા નામને સાર્થક કરવા માટે મુનિધર્મ યોગ્ય ક્રિયા-અનુષ્ઠાનના સૂત્ર (સિદ્ધાંત-તત્ત્વ) નો અગ્રયાસ કરાવ્યો, અને તે પઠી તેમણે (પોતે) અન્ય મહાન્ આચાર્ય પાસેથી પોતાની પ્રવક્ષ બુદ્ધિના યોગથી ઘણાજ તત્ત્વજ્ઞાનનો સંગ્રહ કર્યો અને સમર્થ શાસ્ત્ર વિશારદ વિરુદ્ધંત થયા. ઇથી શ્રી વૃહત્તપાગઢાચાર્ય શ્રી વિજયદેવસૂરિજીયે તેમને સૂરિમંત્ર અર્પી બ્રહ્માચાર્ય નામથી જારતજૂષણ તરીકે વિરુયાતિમાર્ગમાં સ્થિર કર્યા. શ્રી વિજયદેવસૂરિના શિષ્ય શ્રી વિનયદેવ સૂર તે આ ગ્રન્થકારના સંતારિક સંબંધમાં જાણ

હતા, એ માર્ગના પ્રતાપી મજકુર આચાર્યજી પરમ વિમલ વૈરાગ્યધારક સાદ્ગરોત્તમ-વિદ્વાન્ નીવડી વૈરાગી જનોના મસ્તકમૌલિ સમાન શોજાપાત્ર ગણાયા હતા. એ સૂરિજીએ દશાશ્રુતસ્કંધસૂત્રવૃત્તિ, જંબૂદ્વીપપત્તિસૂત્રવૃત્તિ, પ્રાચીસૂત્રવૃત્તિ, પ્રતિમાસ્થાપના પ્રબંધ, સુમતિનાગિલ્લનો રાસ, સૈદ્ધાંતિકવિચાર, અંબપર્વી ઠયાચ્યા, સ્તવનો, સદ્ધાયો, કુલ્લક અને પ્રસ્તાવિક કાઢ્ય વગરે વગરે ઘણા રહ્યા હે એમ કેટલાએકની તો શ્રવણજ સાક્ષી આપે હે, (માત્ર નેત્રો સાક્ષી આપે પટલીજ ઇચ્છા હે.) મજકુર આચાર્યજી વિક્રમની પંદરમી સદીમાં વિદ્યમાન હતા. તેમણે કરેલી પ્રણેષ્ટિયોને સમર્થ ગીતાર્થોદ્ધારા સંશોધન કરાવી શ્રી સંઘમાં પ્રચલિત કરેલી હે, અને અનેક ગદ્યપદ્યાત્મક લેખો કાવ્યમ કરી ચતુર્વિધ સંઘને આજારી કર્યા હે. એ પોતે સૌધર્મગણના હતા એમ અને ઉપર લખેલ સર્વ વિના એમના કરેલા પ્રંથો ઉપરથીજ પ્રતીતિ મળે હે. એજીમાં ઇતિહાસિક જ્ઞાન પ્રશંસનીય હતું એમ પણ આ પ્રંથ કહી આપેહે અને તે વાંચવાથી અક્કરશઃ સત્યજ નાસશે. 'એ આચાર્યજી હાલ પરલોકમાં વિરાજમાન હતાં તેમના મધુરવચનો આ લોકમાં વિરાજમાન રહી સમદૃષ્ટિજીવોને કલ્યાણ બક્ષી રહેલ અને હવે પત્રી પણ બક્ષા કરે એવી અમારી ઇચ્છા હે.

(८)

आ पुस्तक उपावतां मारी स्वल्प मतिना योगे जे
कंइ अक्षर कानो मात्रा मीकी वा अर्थविघ्नमताना लीधे
रही गयेल होय तो ते विषे सज्जनो हंसवत् गुणग्राही
यइ दोषने सुधारी वांचशे के जेची अनंत साज यशे.
कारण के “संख्यस्य सकलान् दोषान् गुणान् यद्वन्ति
साधवः” तथापि वाचकवर्गनी समस्त दोषसंबंधी त्रि-
विधे निध्यादुष्कृत दजहुं. अलम् विस्तरेण शुभमस्तु!

सं. १९६८ माघ पूर्णिमा } प्रकाशक.

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥

श्रीसिद्धार्थनरेंद्रविश्रुतकुल-व्योमप्रवृत्तौदयः
सहोधांशुनिरस्तपुस्तरमहा-मोहान्धकारस्थितिः ॥
हृत्ताशेषकुवादिकौशिककुल प्रीतिप्रणोदकमो
जीयादस्खलितप्रतापतरणिः श्रीवर्धमानो जिनः॥१॥

ॐ शान्तिः ॥ ३ ॥

आ उपरनुं काव्य ग्रन्थना अंतर्मां ठे, पंतु उपावतां कांइरु
अमुक्षता यइ जवाथी अहिं मोटा अक्षरमां मुछिन करेल ठे.

॥ ॐ श्री सद्गुरुभ्यो नमः ॥

॥ शास्त्रविशारद जैनाचार्य मुनिराज श्रीब्रह्मर्षि कृत-

श्री सुधर्मगच्छ परीक्षा ॥

(आर्या. बंद.)

जयति जगदेक मंगल,-

मपहत निःशेष दुरित घन तिमिरम् ॥

रविबिंबमिव यथास्थित,-

वस्तु विकाशं जिनेशवचः ॥ १ ॥

॥ चोपाई ॥

धीर नमुं कर अंजलि करी, साधुतणा गुण मन संजरी;
साचा धर्म परिक्षाजणी, विगति कहुं कांइ गळतणी ॥१॥
वीरतणा गणधर झग्यार, नव गळ तेहतणा इम धार;
पांच गणधरना गळ पंच, पंच पंचसय मुणिवर संच ॥२॥
बछातणा अहुठ सय साध, सत्तम गणधरना इम लाध;
अठम नवम गणधर बे मिलि, साधु ठसय जणावे वल्ली ॥३॥
गळ आठमो ए सुविचार, नवमानो हिव कहुं विचार;
दसम झग्यारम बे गणधार, ठसय साधु तेहनो परिवार ॥४॥
इम झग्यारे गणधरतणा, नव गळती जाणो विवरणा;
गळ एक गुरुनो परिवार, सूत्रपाठ अंतर अवधार ॥५॥

(૨) શ્રી સુધર્મગઢ પરીક્ષા.

અરથ એક ગણધર સવિ કહે, એકે આચારે સવિ રહે;
 જૂ જુઆ સૂત્રપાઠ ગઢ દૂઆ, પુણ આચારેનવિ જૂ જુઆ ॥૬
 વીરથકાં ગણધર નવ સિદ્ધ, પઠે ગોયમ કેવલ લિદ્ધ;
 આપાપણા સાધુ સવિ જેહ, આપ્યા સુધર્મસ્વામિને તેહ ॥૭
 સૌધર્મગઢ એકજ તે જાણ, તેહતણી સવિ માને આણ;
 સૂત્રતણી એકજ વાંચના, અંતર પુણ નહિ આચારના ॥૮
 કેનો જે સાચા સાધુનો, સઘલો તે સૌધર્મસ્વામિનો;
 કલ્પસૂત્રના વચન વિમાસ, સાંજલી શ્રી સદ્ગુરુની પાસ ॥૯

યત:-જે હમે અક્ષતાએ સમણા નિગંથ્યા
 વિહરંતિ એ એણં સઘે અક્ષ સુહમસ્સ અણગા-
 રસ્સ અવચ્ચિક્ખા ॥ અવસેસા ગણહરા નિરવચ્ચા
 વુઠ્ઠિન્ના ॥

જાવાર્થ:-આજકાલને વિષે જે શ્રમણ નિગ્રંથ આ
 પ્રત્યક્ષ વિચરે ઠે, તે તમામ જગવાન્ શ્રી સુધર્મ અણ-
 ગારના શિષ્ય સંતાનીયા જાણવા; બાકીના ગણધરો તે
 શિષ્ય સંતાન રહિત જાણવા.

હિવણાં જે દીસે ગઢ નામ, સૂત્ર ન દીસે તેહને ઠામ;
 ઠતા કહે તેહને પૂઠજો, મન સંદેહ સદ્ ટાલજો ॥૧૦॥
 સામાચારિને આંતરે, જો ગઢ કહેવાસ્યે પાંતરે;
 ચંદ્રદહસય વાવનતો જોય, સદ્દેસે આચરણા સોય ॥૧૧

पुण ए वात न पंक्ति कहे, पाठ फेर जे गङ्ग सदहे;
वीतरागनो मत ठे एक, जगवई वृत्ति जोइ विवेक ॥१॥

यतः—“ यदेवमतमागमानुपातितदेवसत्य
मितिमंतव्यमितरत्पुनरुपे कृणीयमथाऽबहुश्रुतेन
नैतदवसातुं शक्यते तदैवं ज्ञावनीयं, आचा-
र्याणां संप्रदायादिदोषादयं मतज्जेदो जिनानां तु
मतमेकमेवाविरुद्धञ्च रागादिदोषविरहितत्वात्”

ज्ञावार्थः—जेनोज मत आगमने अनुसारे होय तेज
सत्य गणाय ठे एवी रीते मानवुं जोइए—अने तेथी वि-
परीत जे होय तेने त्याग करवो जोइए. इवे अहिं बहु-
श्रुत विना कोइ निर्णय करी शके नहि, ते माटे आवी
रीते विचारवुं जोइए के आचार्योंनी संप्रदाय आदि
दोष वडे करी आ मतज्जेद ठे, परंतु जिनेश्वरनो मत
एकज अविरुद्ध होय ठे, केमके राग द्वेषादि दोषरहित
होवाथी तेओनो मत निर्दूषित गणाय ठे, माटे तेज
अंगीकार करवो जोइए अने तेनार्थीज कट्याण थाय,
पण जे जिनागमर्थी विरुद्ध होय ते त्याग करवो. स्वमत
स्थापन रसिकपणाथी प्रवचन विरुद्ध परुषेसुं होय तेनो
सम्यक्दृष्टि जीवे त्याग करवो जोइए.

काजसग चैत्यवंदननो फेर, दीसे किहां कोइ अधिकेर;
 सूत्रे जेहनी हा ना नहिं, तिह एकांत न करीए सहि ॥१३॥
 निरवद्यक्रिया संवेगीतणी, एक दीसे आपमति तणी;
 तिहपुणआजविचारीकरी, सत्यकरोकूहुं परिहरी ॥१४॥
 सूत्र अर्थठे शुरू आचार, सौधर्मगुह तेहनो अणुसार;
 तेथी अवर मतंतर जाण, सूत्रअर्थ तिणे करो प्रमाण ॥१५॥
 नवला गुह नवला आचार, तिणें म राचो एक लगार;
 सौधर्मगुहनी पाखो आण, जेथी पामो परम कट्याण ॥१६॥
 एह परंपरठे निसदीस, वरस सहस ज्यांलगी इकवीस;
 रहेशे सूत्र अर्थ आधार, जे पाखे ते साधु विचार ॥१७॥
 नाम गुह ने सूत्र विरुद्ध, परंपरा तसु म गणो सुद्ध;
 सूत्र विरुद्ध गुह जे आदरे, ते जिनआण जंग आचरे ॥१८॥
 ठाणाअंगे एह विचार, सूत्र पंथ गुह रीति धार;
 चउचंगी बोले जगदीस, ते जोइ मम करसो रीस ॥१९॥

यतः—श्री ठाणांगे ॥ चत्तारिपुरिसजाया
 पन्नत्ता तंजहा—धम्मंणाममेगे जहति णो गण
 छितिं १ गणछितिमेगे जहति णो धम्मं. २,
 धम्ममेगे जहति गणछितिंपि. ३, एगे णो धम्मं
 णो गणछितिं. ४

भावार्थः—एक—एटले कोइक साधुतो एहवा होय

હે કે, જિનાઝારૂપ ધર્મપ્રત્યે મુકી દે હે, પણ પોતાના ગઢમાં કરેલી મર્યાદાને મૂકતા નથી; જેમકે કોઈ આચાર્ય તીર્થંકરની આઝાને એક બાજુ રાખી મર્યાદા બાંધી કે બીજા ગઢવાલા સાધુને મહાકહ્વાદિ અતિ-શય શ્રુત જણાવું નહીં, એ આચાર્યની મર્યાદા હે. માટે અમો બીજાને કાંઈ પણ જણાવીયેં નહિ એમ માને, પણ એ જિનેશ્વરની આઝા નથી. જિનેશ્વરનીતો એવી આઝા હે કે જો યોગ્ય હોય તો સર્વ પુરુષો જણી શ્રુત આપવું પણ અયોગ્યને આપવું નહિ. મતલબકે જિનેશ્વરનો ઉપ-દેશ યોગ્ય પુરુષ પ્રતે આપવાને મનાઈ નથી, હતાં ગઢાંધ થૈ જિનેશ્વરની આણા ઉલ્લંઘાય તો જલે ઉલ્લંઘો પણ અમે તો ગઢનીજ મર્યાદા રાખીશું, હમ કહે તે પહેલો જાંગો જાણવો. અને બીજો જાંગો એ હે કે ગઢની મર્યાદાને મૂકે હે પણ જિનેશ્વરની આણા મૂકતા નથી, એ બીજો જાંગો જાણવો. અને ત્રીજો યોગ્યાયોગ્યનો વિચાર તે જિનઆણા તથા ગઢમર્યાદા એ બન્નેને મૂકે, તે ત્રીજો જાંગો જાણવો. અને ચોથો તો વિવેકપૂર્વક કાર્ય કરે, જેમકે જિનેશ્વરની આણા તથા ગઢની આણા બન્નેને રાખી કાર્ય કરે, તે ચોથો જાંગો જાણવો.

મુણિ સાહુણિ શ્રાવક શ્રાવિકા, સંઘચતુર્વિધ સૂત્રજથ્થકાં;
સૂત્ર અરણની વિણુ પરંપરા, જે દીસે તેમ ગણો खरा ॥૨૭

(૬)   શ્રી સુધર્મગણ પરીક્ષા.

સૂત્ર અરથ લોપીને જેહ, પરંપરા દાલે ઢે તેહ;
જો સદ્દહિયે સૂધા સાધ, તોનિન્દવનો સ્યો અપરાધ ॥૧૧
પદ અક્ષર જિનઆગમતણો, અચ્ચિનિવેશ ધરી લોપે ઘણો;
તેનિન્દવ કહિયે અજાણ, વીતરાગના વચન પ્રમાણ ॥ ૧૨

યત:-પય અસ્વરંપિ ઇકં । સવન્નૂર્હિં પવેદ્યં ॥
નરોઽકુ અન્નહા ત્રાસે । મિત્તદિઠિ સનિત્તયં ॥૧॥

જાવાર્થ:-સર્વજ્ઞ દેવાધિદેવે પરૂપેલા ને ગણધરાદિ-
કની પરંપરાથી આવેલા જે પદ તથા જે અક્ષર તેમાંથી
કોઈપણ એક અક્ષર તથા પદ તેની શ્રદ્ધા કરે નહિ
અને તેથી વિપરિત પરૂપણા કરે તે જીવ નિશ્ચે મિથ્યા-
દૃષ્ટિ જાણવો.

પૂરવ આચારજની આણ, કેહ કહે કરિયે પરમાણ;
તેહતણો ઉત્તર મન ધરો, આચારજની પરિક્ષા કરો ॥૧૩

યત:-પંચ વિહં આયારં । આયર માણા તહાય
ત્રાસંતા ॥ આયારં દંસંતા । આયરિયા તેણ
વુચ્ચંતિ ॥ ૧ ॥

જાવાર્થ:-પાંચ પ્રકારના આચાર તે જ્ઞાનાચાર ૧,
દર્શનાચાર ૨, ચારિત્રાચાર ૩, તપાચાર ૪, વીર્યાચાર ૫,
તે પ્રતે પોતે શક્તતા તેમજ યથાર્થ સૂર્યની માફક પ્રકા-

શતા તેમજ તે પંચાચાર પ્રતિ મુનિયોને દેલાડતા, એવા આચાર્ય જે દોય અને વિષયની દુષ્ટતા તથા કષાય દુષ્ટતા તેથી ઢોડાવનારા તે હેતુથી આચાર્ય જગવાન શુદ્ધ પરુષ્ણા કરી જીવ્યજીવોના તારક તેનેજ આચાર્ય (જાવાચાર્ય કહેવાય છે.)

આચારજ પુણ તેહજ જાણ, જે જાણે સુધો જિનઆણ;
આણવિના આચારજ જેહ, કુપુરુષમાંહે તેની રેહ ॥ ૧૪

યત:-તિહ્યર સમોસૂરી। જો સમ્મં જિણમયં
પયાસેહ ॥ આણં અશ્કમંતો। સો-ફાનરિસો-ન
સપ્યુરિસો ॥ ૧ ॥

જાવાચાર્ય:-જે આચાર્ય જિનમતના રહસ્ય તથા તત્ત્વ પદાર્થ જ્ઞાનના રહસ્ય-મૂલ સૂતસાર પ્રતે સમ્યક્ જે રૂપે, જે જાણે જિનેશ્વરે કહ્યા તે પ્રમાણે પ્રરૂપે તે તીર્થંકર સમાન ગણાય. વહી જે પરમાત્માની આણાને તોડતા નથી તે સત્પુરુષ કહેવાય, અને પોતાની પૂજા કરવા માટેજ જેની પ્રવૃત્તિ છે તે કુપુરુષ એટલે નાદાન, પોતે કુલે ને બીજાને કુલાડે તે નામમાત્ર આચારજ જાણવા. નામ? સ્થાપનાશ્નેદ્રવ્યજ્ઞાવધ, આચારજ ચિહ્નજેદેજાવ; અશુદ્ધત્રણ જાંગા સૂરિના, ચઢયે જાવ ધરો જાવના ॥૧૫ જાવસૂરિના લક્ષણ એહ, સૂત્રાચારે વરતે જેહ; સૂત્રપંથ જે વર્તે નહીં, અશુદ્ધ ત્રિજંગી ગણિ તે સહી ॥૧૬

યત:-સે જયવં કિં તિજ્ઞયર સંતિઅં આણં
 ણાફકમેજા ઉદાહુ આયરિય સંતિઅં ? ગોયમા !
 આયરિયા ચઠ્ઠિહાપત્રતા તંજહા--ણામાય-
 રિયા ૧, ઠવણાયરિયા ૨, દઘાયરિયા ૩, જાવા
 યરિયા ૪, તજ્ઞણં જે તે જાવાયરિયા તેસિં સંતિઅં
 આણં ણાફકમેજા ॥

જાવાચર્ય:-હે જગવન્ ! શું તીર્થંકર સંબંધી આણા
 પ્રતે ન ઉલંઘાય કે આચાર્ય સંબંધી આણા ન ઉલં-
 ઘાય ? ઉત્તર. હે ગૌતમ ! આચાર્ય ચાર પ્રકારના હે, જે
 મકે-નામાચાર્ય ૧, સ્થાપનાચાર્ય ૨, દ્રવ્યાચાર્ય ૩, જાવા-
 ચાર્ય ૪. તેમાં જે જાવાચાર્ય હે તે જિનેશ્વરની આણા
 પ્રમાણે વર્તનાર હોવાથી તેઓની આણા ઓલંઘાય નહીં.
 તે જાવાચારજની આણ, તેનો લોપ મ કરશો જાણ;
 નામ માત્ર આચારજ ફક્ત, તે ઉપર મમ રાચો કિમે ॥૨૭
 જાવાચારજ તે જાલિયા, સૂત્ર વચન જે પાલે ક્રિયા;
 સૂત્ર પલે જે કિરિયા કરે, તે જાંગા ત્રણે અનુસરે ॥ ૨૮ ॥

યત:-સે જયવં કયરેણં તે જાવાયરિયા જણં
 તિ ? ગોયમા ! જે અજ્ઞ પઘ્વફેવિ આગમ
 વિહિણ પયંપણાણુસંચરંતિ તે જાવાયરિયા

जेण वाससएवि पवइए हुत्ताणं वायामित्तेणं पि
आगमनं वाहिं करेति ते-नाम-उवणाहिं
णिउइयवे ।

जावार्थः—हे जगधन् ! कोण जावाचार्य कहेवाय ?
हे गौतम ! जे आचारज आजनो दीक्षित पण सिद्धांत
विधियें करी पद, पदवळे अनुसंचरे (चाले) ते जावा-
चार्य कहीये, अने जे सो वरसनो दीक्षित पण यइने
आगमथी उलटो (आगमथी विपरीत) आगम बाह्य
जे वर्ते ते नामस्थापनाचार्य साथे गणवो, एटडे निर्गुण
आचार्य ते नामाचारज, स्थापनाचार्य जेवा. तेनी
आणा पालत्री कही नथी.

जावाचारज जे गन्ध मांह, ते सुधर्मगन्ध जोइ आराह;
नाम मात्र गन्धगरज न सरे, जो परखी साचूं नादरे ॥२९॥
एक आण पाले जिनतणी, करे कढयना एक आपणी;
तिणकारण गन्धपरखोसाच, रत्नवरोसेममढयो काच ॥३०॥
सोनानी परि परखी करी, द्यो गन्ध साचो ने संवरी;
मुंड मेल्लावे गन्ध न कहाय, आणसहित थोडे गन्ध थाया ॥३१॥

यतः—एगो—साहु—एगावि—साहुणी । साव गो

ય સઢીવા ॥ આણા જુતો સંઘો । સે સો પુણ
અઠિ સંઘાન. ॥

જાવાર્થ:-એક સાધુ, તથા એક સાધ્વી, તથા એક
શ્રાવક, એક શ્રાવિકા, પણ જો જિનેશ્વરની આણા પા-
લનાર હોય તો સંઘ કહેવાય છે. સમ્યક્ પ્રકારે કર્મને
હણે તે સંઘ, તથા મિથ્યાત્વ કચરાચી રહિત થૈ વસ્તુ
ગતે વસ્તુની શ્રદ્ધા, પરૂપણા, પ્રવર્તના, યથોચિત મર્યાદા
કારક તથા પાલક, સ્વપક્ષ પરપક્ષને વિષે શાસનના
પ્રજાવક, તેમજ આચાર વિચાર, ઔદાર્ય, ધૈર્ય, ગાંઝીર્ય,
આતુર્ય, દાક્ષિણ્ય, વિનય, વિવેકાદિ ગુણ જેમાં હોય તે
સંઘ કહેવાય છે. તે ગુણહીન હોય તો સંઘ ન કહેવાય;
પરંતુ હાડકાંનો ઢગલો કહેવાય છે.

જાવ સૂરિ ગણ આઢાપાલ, આપમતિસુ સંગતિ ટાલ;
આપ મતે જહું જાણી કરે, તો પુણ જવસાયર નવિ તરે॥૩૨

યત:-જિણાણાએ કુણં તાણં । નૂણં નિઘાણં
કારણં ॥ સુંદરંપિ સબુદ્ધિએ । સઘં જવ નિબંધણં ॥

જાવાર્થ:-જિનેશ્વરદેવની આણા પ્રમાણે જે જવ્ય
જીવ વર્તે તો નિશ્ચે તે પ્રાણી નિર્વાણપદ સાધી શકે છે.
અને જે પ્રાણી મનોમતિ આપમર્તીયે વર્તે તેનું સર્વ અનુ-

ષ્ટાન સંસાર વધારનાર છે.

આજ્ઞા જંજિને ત્રણ કાત્ર, જિનપૂજા મંડે સુવિશાસ્ર;
તેહનું પણ ફલ પામે નહિ, જુઝં સાલ વિચારી સહી॥૩૨

યતઃ-આણા ટુંડણકારી । જશ્વિ તિકાલં
મહા વિજૂશ્વ ॥ પૂણ્ વીયરાયં । સંવંપિ
નિરજ્ઞયં તસ્મ ॥ ૧ ॥

જાવાર્ય:-વલ્લી જે જીવ જોકે ત્રણ કાલે મોટી
વિજૂતિવડે વોતરાગદેવનું પૂજન કરે છે ઠતાં જિનેશ્વર-
દેવની આણાનું ટુંડન કરે છે અને વલ્લી માત્ર ઝંઘટ્ટિયે
વાહવાહ કહેવરાવવામાંજ આનંદ માને છે, તેનું સર્વ
અનુષ્ઠાન તુષ્ટુંડનવત્ નિરર્થક છે, ઇટલે જેમ ફોતરાં
ઘાંડનારને કમોદનો લાજ મલતો નથી, તેમ તેને પણ
અનુષ્ઠાનનો લાજ મલતો નથી.

તપ જપ સંજમ શીલવિનાણ, તસુફલપામે જો હુવે આણ;
આણવિના પણ તે ન પ્રમાણ, આચારંગે એહ વલાણ॥૩૪

યતઃ-અણાણાએ એ સોવઠાણા, આણાએ
એ નિરુવઠાણા, એવંતે માહોઝ એવં કુસલસ
દંસણં ક્યાદિ.

જાવાર્ય:-કેટલાએક જિનાજ્ઞાથી વિપરીત પ્રવૃત્તિમાં

ઉચ્ચમી વર્તે છે. કેટલાએક જિનાજ્ઞાનું ફલ પ્રવૃત્તિમાં નિરુચ્ચમી છે. એ બન્ને વાત, હે મુનિ ! તારે મ આન, એમ કુશલ (વીરપ્રજુ) નું દર્શન છે. માટે જે પુરુષ હમેશાં ગુરુની દૃષ્ટિમાં વર્તતો હોય, ગુરુ પ્રદર્શિત મુક્તિ સ્વીકારતો હોય, ગુરુનું બહુમાન કરતો હોય, ગુરુપર શ્રદ્ધા ધરતો હોય, ગુરુકુલવાસ કરતો હોય, તે પુરુષ કમોને જીતીને તત્ત્વ જોઈ શકે છે, અને એવો મહાપુરુષ કે જેનું મન લગાર પણ સર્વજ્ઞોપદેશથી બહાર જતું નથી. ઇત્યાદિ—

આપમતિના લક્ષણ જાણ, અસૂત્ર લખતો ન કરે કાણ;
નવું કરે જૂનું ઓલવે, આપમતિ તે નિશ્ચે હુવે ॥ ૩૫ ॥
જૂનું નવું જાણેવા જાણી, વિગત કહું કાંઈ જે સુણી;
તે સાંજલિ કદાગ્રહ ટાલ, સુધી જિનની આજ્ઞાપાલ ॥ ૩૬ ॥
વિરજિનેશ્વર થયા કેવલી, તેથી વરસ ચૌદમે વલી;
જમાલિપદેલો નિન્હવથયો, કયમાણેકડે ઉથાપીઓ ॥ ૩૭ ॥
સોલમ વરસે બીજો જોય, તિષ્ઠ્યગુપ્ત નામે તે હોય;
ઢેલ્લે જીવ પ્રદેશે જીવ, એ કીધી સ્થાપના સદીવ ॥ ૩૮ ॥
વીર વરતતા થયા એ બેવ, મુગતિ ગયા પઢે કહીશું હેવ;
બારમ વરસે પામી મુગત, ગૌતમ ગણધરની એ જુગત. ૩૯ ॥
વીસે વર્ષે સોદ્દમસ્વામ, વીર પઢે ગયા શીવઠામ;

तेहना चाख्या मुनिनापाट, जिसेदेखाडीसाचि वाट ॥४०॥
 चउसठ वर्षे जंबु सिद्ध, बालपणाखगे शील प्रसिद्ध;
 अछाणुं वर्षे वीरथी, स्वयंजव थयो धर्मसारथी ॥ ४१ ॥
 प्रतिबूधो जिनप्रतिमादेख, शासनदीपाव्युं सविशेष;
 मनकशिष्यने काजे कर्युं, श्री दशबैकालिक उर्युं ॥४२॥
 वीरथकी एकसो सितरे, जडबाहु गुरुगुणे अवतरे;
 उवसग्गहरं स्तवन करेव, मारी निवारीढे तिणखेव ॥४३॥
 दश निर्युक्ति नवी जिणे करी, सूत्र अर्थ युगता संजरी;
 बसें चउदवर्षे वली जोय, बीजो निन्हव जगमांहाय ॥४४॥
 थाप्यो अव्यक्तवाद विशेष, आलाढाचार्य सुर देख;
 बसें पन्नर वर्षे स्थुलिनड, शील प्रमाणे लहे बहुजड ॥४५॥
 अर्थ थकी पूरव जे चार, गया विठ्ठल तेथी धार;
 वरस बसें बीसे अवधार, चोथो निन्हव थयोविचार ॥४६॥
 थाप्यो शुन्यवाद तिणे जाण, समुष्टेदनुं सुणी वखाण;
 वरस बसें अछावीस थया, महावीरने मुगते गया ॥४७॥
 पंचम निन्हव थयो तेणे समे, बे किरिया तेहने मतिगमे;
 वीर थकी त्रणसें पांत्रीश, वर्षे थयो कालिकसूरीश ॥४८॥
 अविनयवंत शिष्य परिहरी, गयो उज्जयनीपुर निसरी;
 निगोदनो जेणे कह्योविचार, इन्द्र फेरव्योवसतीछारा ॥४९॥
 वरस चारसें त्रेपन प्रमाण, बीजो कालिकसूरीश जाण;

येन सरस्वती वाम्नी जिणे, गर्हजिह्व उठ्यो तेणे ॥ ५०
 चिहुंसय सीतेरे विक्रमराव, थयो उज्जयनी नयरी ठाव;
 सिद्धसेनगुरुश्रावककीयो, महाप्रजावकनोजशसीयो ॥ ५१
 वरस पंचसय चउंवालीस, निन्हव ठठो जाण जगीश;
 जीव अजीव अने नोजीव, राशीत्रण तेणे कहीसदीवा ॥ ५२
 गुरु समजाव्यो पण नवि वढ्यो, आपमते अजिमाने ठढ्यो;
 वरस चोराशीने पांचसें, वयरस्वामी सुरलोकें वसें ॥ ५३
 वीरथकी वरसे पांचसें, चउराशी अधिके वली तसे;
 निन्हव जाण थयो सातमो, गोष्टामाहील ते महातमो ॥ ५४
 तेणे थाप्यो ए मत वली, जीव कर्मयोग जेम कंचूवली;
 अपरिमाण थाप्या पञ्चखाण, जावजीवनुं लोपे ठाण ॥ ५५
 वरसें ठसें श्री वीरथकी, नव अधिके जाणो इवकि;
 खमणा नाम दिगंबरथया, सहसमल्ल पायक आपिया ॥ ५६
 जिनकटपीनुं लेइ नाम, तिणे मांड्यो मति परिमाण;
 नारीने उथ्पपी मुगति, न कहे केवलीने वली जुगति ॥ ५७
 बीजा बोख घणा फेरवी, ग्रंथ कर्या आपे मति लवी;
 षट्छा लगे जे हुवा मति, ते मांही नवि समकित रति ॥ ५८
 समकित विणुचारित्रजकांय, आगम एहवि साख कहाय;

यतः—नष्टियचरितं सम्मत विहूणं । दंसणानु

જડ્યઘં ॥ સમ્મત્તચરિતાઙ્ગ જુગવં । પુઞ્વચિય
સમ્મત્તં ॥ ૧ ॥

જાવાર્થ:-સમ્યક્ત્વ વિના ચારિત્ર જે જન્મ મરણ
જાશ કરનાર, તે સમ્યક્ત્વ પામ્યાવિના ચારિત્રનો લા-
જ થાય નહિ, અને દર્શન જે સમ્યક્ત્વ તે જે જીવને
ઉદયમાં હોય ત્યાં ચારિત્ર હોય, અને વલ્લતે ન પણ
હોય. સમ્યક્ત્વ અને ચારિત્ર બંનેનો લાજ થાય તેમાં
પણ પ્રથમ સમ્યક્ત્વનોજ લાજ અને પછી ઉત્તમ ચારિત્ર
નો લાજ થાય; માટે સર્વજ્ઞદેવની આરાધનાથી જે
લાજ જીવને થાય છે, તેમાં મુખ્ય હેતુ તો સમ્યક્ત્વજ
જાણવું, તે સમ્યક્ત્વ અનંતાનુબંધિકષાયના નાશ થવા-
થી સમ્યક્ત્વ પરમનિધાન જીવ પામી શકે છે. સમ્યક્ત્વ
વિના ચારિત્ર નથી, અને ચારિત્ર હોય ત્યાં સમ્યક્ત્વની
જજના, અને બંનેમાં પ્રથમ સમ્યક્ત્વ અને પછી ચારિત્ર
હોય, માટે સમ્યક્ત્વ વિનાતો એકઠા વગરના મીઠાં
માફક રાખવું નિગોદમાં થાય છે.

ઠલેં વીસ વર્ષે વોરથી, શાલા ચાર ચંદ્રસેનથી ॥ ૫૯ ॥
વિદ્યાધર નિવૃત્તિ નાગેંડ્ર, ચોથી સાલા નામે ચંદ્ર;
નિવૃત્તિ વિશ્વિ તિયે ગડ, વિદ્યાધર નાગેંડ્ર બે રહી ॥ ૬૦ ॥
શાલા ચન્દ્રતણું છે નામ, પણ તેદનો નવિ સહિય ઠામ;

ચંદ્ર થયો જેણે પરિચાલણી, મતિજેદે તે દીસે ગણી ॥૬૧
 પણ જે હુંતા સાધુ અનેક, કુલશાસ્ત્રા નામે સવિવેક;
 તે સામાચારી આચાર, જેદે નવિ પ્રીઠીય લગાર. ॥૬૨॥
 વીરથકી એકે મારગે, વરસ આઠસેંઘ્યાસી લગે;
 સાધુતણે આચારે રહ્યા, પઠે કેટલાએક લઘ્વલઘ્વા ॥૬૩॥
 ચૈત્યવાસતો તે આદરે, નવકદ્દપી પણ નવિ સંચરે;
 છોજે છાગે થાપ્યા ઘણા, ઊજમણા તપ નવલાતણા ॥૬૪
 સાધુપંથ જે જુગતા નહી, તે કરણી માંઢ્યા સવિ સહી;
 મુનિવર મારગ ઢીલો થયો, લોકપ્રવાહિ વાહ્યો થયો ॥૬૫
 પરંપરા થાપી બહુપરે, તે દિવ જીતમાંહિ વિવહરે;
 પણ ઠે જીતતણા બે પ્રકાર, તે જોવું મન કરી વિચારા ॥૬૬
 એક જીત પાસત્યા કરે, સાધુસંવેગી એક આચરે;
 તિહાં જીત પહેલો પરીહરો, બીજા ઉપર આદર કરો ॥૬૭
 તોપણ સાધુ કેટલા રહ્યા, દેવદ્વીગણીઝા ગુરુ લહ્યા;
 નવસેંઘ્યાસીવરસજોથયા, સૂત્રવિઘ્નિતિયેતોબહુગયા ॥૬૮॥
 હમબહુઆગમઘટતાદેલ્લી, સિલ્પ્યાલ્પલાઘ્યા તે સવિશેલિ;
 પરોપગારતણે કારણે, સાસન રાલ્પેવાને ગુણે ॥૬૯॥
 સંઘ મેલ્લી શોધે જેટલે, કાલ ઘણેરો થયો તેટલે;
 તે માટે સૂત્રે કહ્યો જોય, વાયળ અંતર એ પદ હોય ॥૭૦॥
 નવસયતત્રૂંએ દીસઈ, એ પદ પ્રગટ વિચારિ જોઈ;

अथवखाणुंसाचोतास, जेम थिरहुवें समकितवास ॥७१॥
 वीरथकी नवसें त्राणवे, एक प्रकार सठ पुण हुवे;
 सतवाहनराय पुरपड्ठाण, न्यायरीति पाळे ते जाण ॥७२॥
 गोदावरीतणे पर तीर, सतवाहन संग्रामे धीर;
 एहवो मोटो राजा गुणी, बहु देसे आझा ते तणी ॥७३॥
 असे उजेणी नगरी जोड, बलमित्र ज्ञाणुमित्र नृप होड;
 जगनीसुततेहनोदीखीज, काजिकसूरिअसैमंजसकिज ॥७४॥
 मागी नवि अनुमति केहनी, राये रीस करी तेहनी;
 आचार्यने दिसवट दीध, सूरि विहार तिहांथीकीध ॥७५॥
 गया पुर पड्ठाण जेटले, राये सनमान्यो तेटले;
 धर्म सांजले आदर करे, हियमे हरख घणेरु धरे ॥७६॥
 अंतेउरने तप कारवे, आठम पाखी इम जाखवे;
 दिवरावे पारणे आहार, जगतिजाव आणि सविचार ॥७७॥
 पुण जोजो मन एह विचार, वीर तीरथं ठे ए परिहार;
 राजपिंरु नवि खेवो सही, ते पुण खेतां तेणि पुर रही ॥७८॥
 पङ्कजण आव्युं हुंकडुं, तो पकिजं एहवुं सांकडुं;
 पांचमदिनजोइए इंजजाग, नहीपजूसणनोतिहांलाग ॥७९॥
 तो राजा कहे जगवन् सुणो, नहि पळे दिन पंचमितणो;
 आघो पाठो एक दिन करो, एह वचन अम्हारुं धरो ॥८०॥

१. ठे. २. समज वगरनुं. ३. श्री माहानीरस्वामीना शासनने विषे.

विमासतां नवि बेसे बंध, चोयतणी तो राखी संध;
प्रमाण कीध राय आदेश, कालिकसूरि चित्तनिवेश ॥८१॥

यतः—आसाढे पुष्णिमाएठिया डगलादियं
गेएहंति, पद्योसवणकप्पंच कहेंति, पंचदिणा
ततो सावण बहुल पंचमीए पद्योसवेंति, खित्ता-
जावे कारणेण पणगेसु बुद्धे दसमीए पद्योसवेंति,
एवं पणरसीए, एवंपणगबुद्धी तात्र कथति—जाव
सवीसति मासोपुष्णो सोय सवीसति मासो जद-
वयसुद्ध पंचमीए पद्योसवेंति. अह आसाढ सुद्ध
दसमीए वासाखित्ते पविठा, अहवा जत्य आ-
साढमास कप्पोकन, तं वासप्पानुगं खेत्तं
अणं च णत्ति, ताहे तन्नेव पद्योसवेंति. वासं च
गाढं अणुवरयं आढत्तं ताहे तन्नेव पद्योसवेंति,
एकारसीउ आढवेउ डगलादि तं गेएहंति,
पद्योसवणकप्पं कहेंति, ताहे आसाढ पुष्णि-
माए पद्योसवेंति, एस उसग्गौ. सेसकाल पद्यो-
सवेंताणं, अववातो अववातेवि सवीसति—राय
मासातो परेण अतिक्रमेणं ण—वट्ठति, सवीसति

राते मासे पुष्पे जति वासखेतं-ए-लज्जति,
तो-रोस्क हेष्ठावि-पज्जो-सवेयवं, तं-पुष्पिमाए
पंवमीए एवमादि पव्वेसु पज्जोसवेयवं, ए-अप-
व्वेसु. सीसोपुञ्जति, इयाणिं कहां चउन्तीए अपव्वे
पव्वोसविच्चति? आयरिउ जणति, कारण्या
चउन्ती अद्यकालगयारिएण पवत्तिया. कहां
जणतेकारणं? कालगायरिउ विहरंतो उद्ये-
णिंगतो, तन्नुवासावासंतरंठिउ, तन्नुणगरीए
बलमित्तोराया, तस्सकणिन्तोजाया, जाणुमित्तो
जुवराया, तेसिं जगिणी जाणुसिरीणाम, तस्स-
पुत्तो बलजाणुणाम, सोयपगतिज्जद्विणीय-
याए साहूपद्युवासति आयरेहिं सें धम्मोकहि-
तो, पडिबुद्धो, पव्वावितोय. तेहिय बलमित्तजा-
णुमित्तेहिं कालगद्यो पव्वोसविते णिविसतो
कतो केति आयरिया जणंति, जहा-बलमित्त
जाणुमिता कालग आरियाण जागेणिद्याज-
वंति, मानुल्लेतिकानं महंतं आयरं करेंति अप्पु-
ठाणादियं, तं च पुरोहियस्स अप्पत्तियं, जणति

य एस सुद्ध पासंडो वेत्तावि तोहिं रसो अग्गतो
 पुणोपुणो उद्धावेतो आयरिण्ण णिप्पठ प्पसि-
 ण वागरणो कतो, ताहे से पुरोहितो आयरिय
 स्सपडुठो रायाणं अणुलोमेहिं विप्परिणामेति
 एतेरिसतो महाणुजावा, एते जेणपहेणं गच्छंति
 तेण पहेणं जति रसगति एताणिवा अकमति
 तो असिवंजवति, ते ताहेणग्गता एवमादियाण
 कारणाण अस्सतमेण णिग्गता विहरंता पति-
 छाणं णगरं तेणपठिता. पतिछाण समणसंघ-
 स्सय अद्यकालगेहिंसंदिठं, जावाहं आगच्छामि
 ताव तुप्पेहिं णो पद्योसवियधं, तच्चय सयवाहणो
 राया, सोयकालगद्यं एतं सोजं णिग्गतो अज्जि
 मुहो, समण संघोय महयाविज्जूतीए पविठो,
 कालगद्यो पविठेहि य ज्जणियं ज्जद्वय सुद्धपंच-
 मीए पद्योसविद्यति. समण संघेण पडिवन्नं, ताहे
 रसज्जणियं, तद्विवसं ममल्लोगाणुवतीए इंदो
 अणुजाएद्यावोहेहिति, साहूचेतिते ण-पज्जोवा-
 सेस्स तो ठठीए पद्योसवणा कज्जु, आयरि

एहिं जणियं ए वट्ठति अतिकामेनं, ताहे रषा
जणियं, तो अण्णागय चउन्हीए पज्जोसविज्जति,
आयरिएण जणियं, एवंजवउ, ताहे चउन्हीए
पज्जोसवियं एवं. (इति निस्सीयचूर्णो)

जावार्थः—आषाढ मासनी पुनमना दिवसे वर्षा-
कालसुधि वापरवायोग्य चीजो (उपकरण) तथा डगल,
राख विगेरे ग्रहण करी चोमासीपुनमें चोमासीपक्कि-
मणुं कर्याबाद, चोमासीलायक आ क्षेत्र ठे के केम? ते
विचारमां कोइये पुठयुं, तो ते साधु कहे के आवाण वद
पांचम पठि बने ते खरुं, तेम करतां जणायुं के क्षेत्रमां
योग्यता नथी, एम विचारी पांच पांच दिवसनी वृद्धि
त्यासुधि करे के यावत् एकमास अने बीसदिवस एटखे
जाइवा शुद्धि पंचमीये पर्युषणा करे. शिष्यशंका (प्रश्न)
कोइ कहे ठे के बीसदिवसे कटप तथा पांच पांच दिव-
सनी वृद्धिवमे कटपस्थापनारीति संघनी आझावके वि-
च्छेद पामी ते केम? उत्तर.—चूर्णिमांतो विच्छेदनी वातज
जणाती नथी, विच्छेद एटखे फरी तेनी उत्पत्ति संजवे
नहि ते, अने अद्यापि क्षेत्रादिकनी योग्यता तथाविध न
होवाथी तेम बनवा संजवठे, ने चूर्णिकार पण एल विधि

લક્ષીઠે ઠતાં વિઢેદ થૈ એમ કહે ઠે, પરૂપે ઠે, તે બાવત સમીક્ષકોયે વિચાર કરવો જોડ્યે, જે કોડ આ બાવતમાં તિત્થોબાલીનું નામ દે ઠે પણ તેને લગતી હકિકત તેમાં નથી; માટે મધ્યસ્થ (તટસ્થ) પુરુષોયે યથાર્થ ચારેબાજુ વિચારી સત્ય સ્વીકારવું. માટે આષાઢપુનમે રહેવું તે મૂલ માર્ગ ઠે, તથાવિધિ યોગ્ય ક્ષેત્ર ન મલે તો અપવાદ.

અપવાદમાં પણ વિહાર કરતાં કરતાં વીસદિવસ સહિત મહિનો (૫૦ મો દિવસ) ઉદ્ભંધાય નહિ. જો કે ક્ષેત્ર ન મલે તોપણ ઠેવટ જાડવા શુદ્ધ પાંચમે તો અવશ્ય વૃદ્ધાહેઠે પણ પર્યુષણ કરવું. શિષ્ય પ્રશ્ન. કડ તિથિયે રહેવું? ૭૦ પૂર્ણાતિથિયે. પૂર્ણાતિથિ પાંચમ તેમાં કાંડ પ્રમાણ ઠે? ૭૦ જુવો! નિશીથસૂત્ર મૂલમાં,—પર્વ તે પાંચમમાંજ કરાય “ પવેસુપન્થોસવેયવં ણો અપવેસુ ” એટલે પર્વમાંજ પજુસણ કરાય. અપર્વમાં એટલે ‘ચોથ’ જે અપર્વ તેમાં પજુસણ કરાય નહિ. કરે તો શ્યો દોષ? આણજંગ વિગેરે દોષ. આણજંગ ધવાચી પ્રાયશ્ચિત્ત “ ચતુરુ પત્તિત્તં. ” ત્યારે શિષ્ય પૂઠે ઠે કે જેનું પ્રાયશ્ચિત્ત લેવું જોડ્યે તો શ્યામાટે તે કરવું જોડ્યે. અને હમણાં અપર્વ જે ચોથ કરાય ઠે અને આપ કહોઠો કે પર્વ તો પર્વના દિવસેજ થાય. તે પર્વદિવસ તો પાંચ-

મનોજ સિદ્ધાંતમાં કહેલ છે તે મુકી અપર્વ ચોથ કરવાથી આણાવિરાધક ચારગુરુપ્રાયશ્ચિત તો ચોથ થાયજ કેમ? ગુરુ કહે છે કે જાણ! તહારી વાત સ્વરી છે, પણ કારણથી સપડાય.—બીજો ઉપાય ન જડે તો પુષ્ટ કારણે કરવું પડે. તેવું શું કારણ અને તે કારણ શ્યા પ્રસંગે બન્યું તે કહો. ગુરુ કહે છે કારણિયા (ઇટલે સકારણિક)જો હોયતો કરાય. જેમ આર્યકાલિકમહા-સજે કરી તેમ. તે આ પ્રમાણે:—કાલકઆર્યમહારાજ વિહાર કરતા ઉક્તેણીનગરી પધાસ્યા, ત્યાં વર્ષાકાલમાટે રહ્યા. (ચોમાસામાટે રહ્યા.) તે નગરીને વિષે બલમિત્ર રાજા તેનો કનિષ્ઠત્રાતા (નાનોજાણ) યુવરાજપદનો ધરનાર જાનુમિત્ર હતો, તેની બહેન જાનુશ્રી નામે હતી, તેણીનો પુત્ર બલજાનુનામે હતો. તે બલજાનુ સ્વજાવથી શરલ અને વિનયવાન હોવાથી સાધુની સેવા પર્યુપાસના કરતો, તે જીવ યોગ્ય જાણી આદરપૂર્વક તે પ્રત્યે ધર્મ કહ્યો અને પ્રતિબોધ પામવાથી દીક્ષા ગ્રહણ કરાવી. તે સમય બલમિત્રરાજાને રીસ ચઠવાથી જે કાલકાચારજ ચોમાસામાટે રહેલા તેહને દેશબહાર (દેશનિકાલો) કહ્યો. એહવાં કોણે સબલ કારણથી તે બલમિત્રરા-જાના રાજ્યમાં ચોમાસી કરી શક્યા નહિ ને સ્યાંથી

विहार करी पड़गणनगर चादया. ते पड़गणनगरमां पोताना संघाढाना जे साधु हता तेने पण संदेशो कहे- वराव्यो जे हुं आहुं हुं त्यांसुधी तमे रहेवामाटे नक्री करशो नहि. संदेशानुं कारण एज के एकेक राजाना संबंधयो (वज्रो तीसरं पेदाथवाना संतवथी)हरकतपडे तो बीजा स्थानांतर जइ शकाय. ते नगरनो राजा जे सत- वाहन तेणे सारं मान आप्युं, ने ते पड़गणनगरना सा- धुये पण आवकारसाथे नगरमां प्रवेश कराव्यो, अने ते- स समयें कालकआर्ये कहुं के जाडवा शुद पांचमनाज श्रीपर्व ठे, ने ते वात पड़गणनगरना साधुये कबूल करी. ते प्रसंगे राजाये कहुं के ते दिवस तो महारे इंद्रयाग थवानो तेथी साधुवैश्यनुं आराधन करी शकाशे नहीं, माटे ठठनो दिवस राखो. आचार्ये कहुं के पांचमनुं श्री पर्व उल्लंघाय नहीं. त्यारे राजाये कहुं, चोथ करो. आवा कारणथी राजाना आग्रहवडे चोथ करी. परंतु चलावाने माटे करी नथी एम स्पष्टरीते चूर्णिकार कही बतावे ठे अने जे कोइ लखे ठे के चोथ आर्यकालकमहाराजनी आकाशी करिये ठिये, तो कालकसूरिये नगरमां प्रवेश करताज केम कहुं के जाडवाशुद पांचमनां पजुसण ठे, ने साधुये पण तेवात माम्य केम करी. आवावतमां चूर्णिकार

સ્પષ્ટરીતે લખે છે કે, ચોથની વાઘતનો આદેશ રાજાએ કરાવ્યો છે, પણ કાલકાચાર્યમહારાજનો આદેશ તો ચૂર્ણિકારે પાંચમનોજ લખ્યો છે. ચૂર્ણિકારે કાર્તિકપુનમની ચોમાસી કર્યાબાદ એકમના દિવસે વિહાર કરવાની આજ્ઞા આપેલી છે. આ ઉપરથી સાર સમજવાનો કે ચૂર્ણિકાર પોતે ચોથને અર્પવ કહે છે, ને અર્પવમાં પજુસણ કરાય નહિ, અને કરે તો પ્રાયશ્ચિત્ત કશું છે. માટે પર્વમાંજ શ્રીપર્વ કરાય. એમ ખુલ્લી રીતે નિશીથસૂત્ર ૧, નિશીથચૂર્ણિ ૨, કલ્પનિર્યુક્તિ તથા સમવાયાંગ ટીકા ૩, કલ્પચૂર્ણિ ૪, દશાશ્રુતસ્કંધ ૫, તથા તેની ચૂર્ણિ ૬, તથા પંચાસક હરિજડસૂરિકૃત તેની ટીકા ૭. વિગેરેમાં પર્વના દિવસે પજુસણ પાંચમનાંજ કહ્યાં છે. વલ્લી ચોથ કહ્યાપછી પાંચમ ન થાય, એમ જે કહે છે તે ટોડું છે. કારણ કે જો ફરી ન કરાતી હોય તો, પંચાંગીવાલાયે મનાઈ કેમ કરી નહિ? અને જે એક દિવસ વધે એવી કુયુક્તિ કરી વમલ્લ (ઝમ)માં નાંખે છે, તે પુરુષે અક્ષર પંચાંગીના બતાડવા જોઈએ. હવેથી ચોથજ કરવી અને પાંચમ નજ કરવી, એવા અક્ષર કોઈ સ્થગે છેજ નહિ, અને ટીકાઈ પણ સર્વમાન્ય હોય તેજ સત્ય જાણવી.

સુતં-જેનિકુ પજ્ઞોસવણાએ ન પજ્ઞોસવેતિ

ઇત્યાદિ ॥ જેનિસ્કુ અપક્કોસવણાએ પક્કોસવેતિ
 ઇત્યાદિ ॥ દોસુત્તાજુગવં વઘંતિ । ઇમો સુત્તઘ્યો પ-
 ક્કોસવણા ગાહા ॥ જેનિસ્કુપક્કોસવણાકાલ્લે પતે
 ણ પક્કોસવેતિ । અપક્કોસવણાએતિ અપત્તેમતીતે
 વા જો પક્કોસવેતિ । તસ્મઆણાદિયાદોસા ચઠ
 ગુરુ પાંચત્તં, એસસમન્નો ॥ ઇતિ નિશીથચૂળોં.

આ સૂત્રનો સારાંસ એ છેકે અપર્વમાં પજુસણ ન થાય
 અને જો કરે તો પ્રાયશ્ચિત્ત, અને પર્વમાં ન કરે તો પ્રાય-
 શ્ચિત્ત; માટે આગલ ન થાય, તેમ પાછલ ન થાય, પજુ-
 સણના દિવસે પજુસણ થાય; થટલે જાડવા શુદ્ધ પાંચ-
 મના દિવસેજ પજુસણ કરવાં. ન કરે તો ચાર ગુરુ પ્રાય-
 શ્ચિત્ત. આ આજ્ઞા તીર્થંકરદેવે તેમજ આચાર્યજગવાને
 પણ આપેલી છે.

પ્રશ્ન ૧—પજુસણના દિવસોમાં જ્યારે સજાસમક્ક શ્રી
 આર્યકાન્નિકસૂરિ મહારાજે પોતાનાજ મુખથી શ્રી
 કલ્પસૂત્ર વાંચી સંજલાવ્યું હતું ત્યારે તે શ્રી કલ્પ-
 સૂત્રમાં કેટલાં વ્યાખ્યાન (વલાણ) કર્યાં હતાં ?
 અથવા તો તે વ્યાખ્યાનની મર્યાદા ચૂર્ણિકારે વ-
 તાર્વી છે કે કેમ ?

ઉત્તર ૧—આ વાક્યત સંબંધી ચૂર્ણિકારે શ્રી કાલિકાચાર્યજીને ઉદ્દેશીને કશી પણ હકીકત દર્શાવી નથી.

પ્રશ્ન ૨—આર્યકાલિકસૂરિમહારાજ એકજ થયા છે કે જુદા જુદા થયા છે ?

ઉત્તર ૨—એ નામવાળા આચાર્ય એકજ નથી થયા, પરંતુ જુદા જુદા થયા છે, તે એ કે—એક કાલિકાચાર્ય દત્તપુરોદિતના મામા તરીકે ઓળખમાં આવે છે એમ યોગશાસ્ત્રનો બીજો પ્રકાશ સાચિતી આપે છે, અને તે કાલિકાચાર્યના જાણેજ દત્તપુરોદિતે તેજ આચાર્યને પૂછ્યું કે—‘મહારાજજી ! ચક્રાનું શું ફલ મળે છે ?’ આના ઉત્તરમાં ગુરુએ કહ્યું કે—‘ચક્રના ફલમાં નરક મળે છે !’ इत्यादि इत्यादि.

વલી પૂર્વશ્રુતસમૃદ્ધ આર્યકાલિકાચાર્ય કે જે આર્યશ્યામાચાર્યના નામથી પણ ઓળખમાં આવે છે અને તેમણેજ શ્રી પદ્મવણા ઉદ્ધરેલ છે એમ શ્રી પદ્મવણાની ટીકાજ સાચિતી આપી રહેલ છે !

વલી આર્યકાલિકાચાર્ય સૂદમનિગોદ સંબંધી વ્યાખ્યા પ્રકાશક તરીકે ઓળખમાં આવે છે એમ શ્રી નિર્યુક્તિનો ટીકા તેમની કથાસહિત સાક્ષી આપે છે !

વહી કાલિકાચાર્યજી ગર્દનીસરાજાના ઉઘે-
વક તરીકે ઓલસવામાં આવે છે, એમ શ્રી નિશીથ-
ચૂર્ણિ બતાવી રહેલ છે !

વહી બહુશ્રુત કાલિકાચાર્ય ઘણા શિષ્યના
પરિવારવાલા ડતાં પોતાના શિષ્યો અવિનીત હો-
વાને લીધે એક શય્યાતરને જણાવી પોતે એકલાજ
બિહાર કરી બીજે સ્થલે પધાર્યા, એ વૃત્તાન્તથી
ઓલસ આપે છે અને એની સાબિતી શ્રી ઉત્તરા-
ધ્યયન વૃદ્ધવૃત્તિ આપી રહેલ છે !

વહી શ્રી કાલિકાચાર્ય રાજાના આદેશને
લીધે સકારણીક ચોથ કરનાર તરીકે ઓલસવાય
છે અને એ ત્રિવેની સાબિતી શ્રી નિશીથચૂર્ણિમાં
વિદ્યમાન છે !

પ્રશ્ન ૩—કેટલાક મહાશયો જાહેર કરે છે કે—વાચના
તો શ્રી સ્કંદિલાચાર્યજીએ શરૂ કરી છે અને શ્રી
દેવર્ઙ્ગિગણિક્ષમાશ્રમણજીએ તે વાચનાને પુસ્તકા-
રૂઢ કરેલ છે, એમ આત્મપ્રબોધ ગ્રંથમાં છે ?

ઉત્તર ૩—હા, તે વાત તેમાં છે !

પ્રશ્ન ૪—કેટલાક કહે છે કે—ચોથના પજુસણ કરનારજ
સજાસમક્ષ શ્રી કલ્પસૂત્ર વાંચી શકે. એવીજ મ-

ચાંદા છે. જો ચોથ ન કરે તો શ્રીકલ્પસૂત્ર સજાની
અંદર ન વંચાય એ બાબતનો ખુલાસો કેવી રી-
તિનો છે ?

ઉત્તર ૪—હે સર્મીક્ષક ! તમારા કહેવા પ્રમાણે શ્રી કલ્પ-
સૂત્રની ધ્યાન્યાત્મની અંદર અને અંતરવાચ-
નાની અંદર ‘ એગમ્મ ચિત્તાજિણસાસણંમિ,
પજાવણા પૂય પરાયણા જે ॥ તિસત્તવારં નિ-
સુણંતિ કપ્પં, જવણણવં ગોયમ તે તરંતિ ॥ ૧ ॥
પટલે કે શ્રી વીરપ્રજ્ઞુજી ગૌતમસ્વામીપ્રત્યે કર-
માવે છે કે—‘ હે ગૌતમ ! જે પ્રાણી, આ કલ્પસૂત્રને
પૂજી અને પ્રજાવનાયુક્ત એકાગ્રચિત્તની સાવધાની
સહિત આ જિનશાસનને ત્રિષે ત્રિધિપૂર્વક શ્રી
ગુરુમહારાજની પાસે એકવીશ વચ્ચત સાંજલે છે તો
તે પ્રાણી અવશ્ય આ સંસારસમુદ્ર તરીને મોક્ષને
પામે.’ એમ શ્રી જિનેશ્વરે પ્રથમ ગણધરદેવને કહ્યું.
એ કથન તથા કલ્પસૂત્રની પૂર્ણાદ્યુતી સમયનો
આલાવો (કે જે અર્થસહિત આગલ કહેવામાં
આવશે તે) તદ્દન લંકિત થઈ જાય. માટે સદ્-
પૂર્વક એ શંકાનું સમાધાન શ્રવણ કરઃ—અરેશ્રી
કલ્પસૂત્ર (શ્રી વીરપ્રજ્ઞ પઠી ૯૭૭ વર્ષે) પુસ્ત-

કારુઠ કયોં, તે પઠીથી પવો ઠરાવ કયા આચાર્યે
કયોં હે કે ચોથ કરે તેજ કલ્પસૂત્ર વાંચી શકે,
અને તે શિવાય વાંચે તો વિરાધક થાય. તે તમારેજ
વિચારવાનું હે. મતલબ કે ઉપર બતાવેલ ગાથાજ
બીજાને સંજલાવવાની સાબિતી સ્પષ્ટપણે આપી
રહેલ હે કે શ્રી કલ્પસૂત્ર એકવીસવાર સાંજલે તેનું
કલ્યાણ થાય. (એમ શ્રી જિનેશ્વરેજ પ્રથમ ગણ-
ધરપ્રત્યે ફરમાવેલું હે.)

પ્રશ્ન ૫—જ્યારે શ્રી જઙ્ગાહુસ્વામીજી શ્રી કલ્પસૂત્ર
રચ્યું હે ત્યારે તે પહેલાં પંચુસણપર્વની અંદર (ક-
લ્પસૂત્ર રચાયેલ ન હોવાથી) શું વાંચવામાં આ-
વતું હતું ?

ઉત્તર ૫—દેવાધિદેવ શ્રીમદ્ધાત્રીસ્વામીજીએ શ્રી જિને-
શ્વરોનાં ચરિત્ર તેમજ શ્રી વીરપ્રજ્ઞના સત્તાવીશ
જવ જે પોતાનુંજ ચરિત્ર જે પ્રકાશ કર્યું હે તેજ
શ્રી ગૌતમાદિ ગણધરોએ રચેલ હે અને તેજ મુજબ
પરંપરાગમના આધારે શ્રુતકેવલી શ્રી જઙ્ગાહુ-
સ્વામીજીએ કલ્પસૂત્રની રચના કરેલ હે, માટે
ગૌતમસ્વામીને સ્મરણીનેજ હે કલ્પસૂત્રનું મહા-
ત્મ્ય શ્રીમુખે વર્ણવ્યું હે. આવાક્યની વિશેષ

सावित्रीमां खुद श्री कल्पसूत्रना अंतिम आ-
 वामांज पुरावो ठे के:-तेणं कालेणं तेणं स-
 मएणं समणेज्जगवं महावीरे रायगिहे नगरे
 गुणसिद्धएवेइए बहूणं समणाणं बहूणं
 समणोणं बहूणं सावयाणं बहूणं सावियाणं
 बहूणं देवाणं बहूणं देवीणं मज्झगए चेव
 एवमाइस्सइ एवं ज्ञासइ एवं पन्नवेइ एवं
 परुवेइ पज्जोसवणाकप्पो नामं अज्जयणं
 सअग्रं सहेउयं सकारणं ससुतं सअत्यं
 सउज्जयं सवागरणं जुज्जो जुज्जो उवदंसेति-
 वेमि.' एटले के श्री जडबाहुस्वामी पोताना
 शिष्यमंडळने कहे ठे के-में जे आ कल्पसूत्रनी
 अंदर त्रण अधिकार अर्थात् श्री जिनोनां चरित्र
 १. धिविरावली अने २. साधुसमाचारीरूप वा-
 चना प्ररूपेल ठे, ते में मारी मनकल्पनाथी कहेल
 नथी; परंतु श्री तीर्थंकरदेवना उपदेशची में अ-
 धिकार कहेल ठे. मतसब के-ते काल चोथाआ-
 राना अंतने विषे, राजगृहीनगरीना गुणशील
 चैत्यने विषे वीरप्रभु समोसया, ते समवे घणा

मुनिज, घणी साधिवज, घणा श्रावको, घणी श्राविकाज, घणा देवो अने घणी देवीज, अर्थात् चतुर्विधसंघनी सजा वच्चे जेवी रीते आ त्रण अधिकारवाहुं पर्युषणाकदप श्रीमुखयी प्ररूप्युं, तेवीज रीते हुं (जडबाहुस्वामी) पण तमो शिष्यवर्ग अने चतुर्विधसंघ अगानी कहुं लुं. तात्पर्य एज के श्री वीरप्रभुए कंइ एकलाएज कोइ एकांत खूणानो आश्रय लइ आ त्रण वाचना बांची के कही नथी, परंतु चतुर्विधसंघ सम्यक् दृष्टिवंतनी सजामां बिराजमान थइ स्वयं बाणी-वटे त्रण अधिकार गौतमादि गणधरदेव प्रले प्ररूपेस ठे. तथा जेम ते गौतम तथा सुधर्मास्वामीए जेवीरीते ए त्रणे वाचनाने अमलमां मूकी तेवीज रीते हुं (जडबाहुस्वामी) पण गुरुपरंपरा क्रमवडे ते त्रण अधिकार न्यूनाधिक कर्या बिनाज कहुं लुं. ते त्रण अधिकारवाहुं पर्युषणा कदपनाम अध्ययन 'सअष्टं' कहेतां प्रयोजनयुक्त, परंतु निरर्थक नहीं. 'सहेउयं'—कहेतां हेतुसहित ठे, एटले के जेम गुरुराजने अथवा वडीलोने,

१. आ व्याख्या टोकामां ठे.

तथा जेनी निश्चाये रह्या होय तेनुश्रीने पूठया विना के तेनुश्रीना आदेश (हुकम-आज्ञा) विना कंश्पण काम करवुं कछपे नहीं. केसके आचार्य महाराज ते संबंधी तपास करनार अथवा तेमनुं हित चाहनार होवाथी जेम आपणुं कळ्याण थाय तेम करवाने समर्थ ठे, माटेज तेनुश्रीने पूठी, तेनुश्रीनी आज्ञा मेळवी दरेक क्रिया-कार्य करवाथीज लाज ठे. जो तेम करवामां आवे तो ते कार्य करनार दशविधिसाधु चक्रवाक्ष समाचारीनो पण आराधक थाय ठे. 'सकारण'-कहेतां साधुने सुखे संयमयात्रानी आराधना तथा समाधिना लायक तथाविध योग्य क्षेत्र न मळे तो अपवादे आषाढी पुनम वीत्यावाद पण बीजाक्षेत्रनेमाटे तपास करतां पांचपांच दिवसनी वृद्धि कहे. यावत् पर्वदिवस जाऊवाशुदी पांचमें वस्ती न मळे तो जाऊ नीवे रहेंवुं, पण एक डगलुं आगल जरवुं नहीं. ए विगेरे घणां कारण बताव्या ठे, तेनुं नाम सकारण, पुनः 'ससुत्तं सअर्थं सउजयं'-कहेतां सूत्रसहित, अर्थसहित, उजय सहित, 'सवागरणं'-कहेतां पूठेला अथवा अण पूठेला पदार्थनी व्याख्या तेणे करी सहित.

‘जुज्जो जुज्जोत्ति’ कहेतां वारंवार, ‘उवदंसेइत्ति-
वेमि’—कहेतां श्रोताजनना हितनेमाटे उपदेशकरे
ठे, तेमज जे प्रमाणे श्री तीर्थकरदेवे त्रण अधि-
कार गणधर जणी (प्रत्ये) प्रकाश्या, अने ते श्री
गणधरमहाराजे शिष्य प्रशिष्यने जे मुजब प्ररू-
प्या तेज मुजब हुं पण चतुर्विधसंघ समक्ष ते
त्रण अधिकारज संजखावुं हुं. मतलब एज के
आ परूपणा गुरुपरंपरावके परंपरागमनी रीति
प्रमाणे में परूपणा करी पण में मारी मतिकदप-
नाथी परूपणा करी नथी.

अभ ६—महावीरस्वामी पोतानुं चरित्र पोते कही शके?

उत्तर ६—हां, कही शके. जो न कहे तो बीजा केम
जाणी शके, किंतु पोताना मुखथी पोतानी प्रशंसा
न करे पण चरित्र तो कही शकेज.

तो पजुसण चोथे करुं, राजातणुं वचन आदरुं;

पचाससीत्तेरदिनराखवा, चउमासीचउदशदिनठठ्या।७२
तिणकारण चौमासी फेरवी, चउदसनेदिन अरहि ठवी;
पर्वतिथि एम अरहीकीध, परंपरागम नहु मन छीध।७३

यतः—तथा चतुर्दश्यष्टम्यादिषु तिथिषूपदिष्टा
सु तथा पौर्णमासीसु च तिसृष्वपि चतुर्मासकति-

થિષ્ઠિત્યર્થઃ ॥ એવંજૂતેષુ ધર્મદિવસેષુ સદ્વૃત્તિશ-
યેન પ્રતિપૂર્ણોયઃ પૌષધોક્તાઞ્જિઘ્રહ વિશેષસં,
પ્રતિપૂર્ણમાહારશરીરસંસ્કારબ્રહ્મચર્યાવ્યાપારરૂપં
પૌષધમનુપાલ્લયન્સંપૂર્ણ શ્રાવકધર્મમનુચરતિ.

જાવાર્થઃ—ચતુદશ, આઠમ, પુનમ પટલે ચોમાસા-
ની ત્રણ પુનમ (આષાઢીપુનમ, કાર્તિકપુનમ, ફાલ્ગુણ
ની પુનમ) એ પર્વ વિગેરે પુણ્યતિથીઓને વિષે, (દૃત્યાદિક
ધર્મના દિવસોને વિષે) અતિશય મનોહર અને સંપૂર્ણ
પવોજે પૌષધવ્રત અજિઘ્રહ વિશેષ, તેને સંપૂર્ણરીતે પટ-
લે આહારનો ત્યાગ, અને શરીરસંસ્કારનો ત્યાગ, બ્રહ્મ-
ચર્યપાલન, વ્યાપારત્યાગરૂપ પૌષધવ્રતને પાલન કરતા
સંપૂર્ણ શ્રાવકધર્મને આચરણ કરે છે. એવી રીતે ચોમાસી
ત્રણ પુનમની સૂત્રકૃતાંગ જગવતી, ઉત્તરાધ્યયન આદિ
સૂત્રોના વૃત્તિમાં બતાવેલી છે તેને મુકી અને ચૌદશને
દિવસે ચોમાસી કરવાનું કર્યું. એવી રીતે ત્રણ પર્વતિથી
ચોમાસીની ફેરવી.

વરસ નવસેં ચોરાણું દુણ, કાલકસૂરી કાલગત કુણ;
આગે ચાલચલાવી રાય, જેણ કૃષિપંચમી નવીલોપાયાણ
હમ ફેરવ્યા પર્વ શાસત્તા, અઠાદી દોસે લોપતા;
પાંચમ પુનિત આજીકરે, તો કિન તે જિન આહ્વાધરોપ્ય

સૂરિઆણ જિનઆજ્ઞા પાય, બલવંતે કિમહિ નવિ થાય;
જિનઆજ્ઞાજીહાંલોપાય, વિનય(મૂઠ્ઠ)ધર્મતિહાંથીજાય.

પત:-આણાઈ જિણંદાણં । નહુ બલિયત્ત-
રાહુ આયરિયાણા ॥ જિન આણા પરિજ્ઞો ।

एवंगच्छो अविणीतय ॥ १ ॥

જાત્રાર્થ:-જિનેશ્વર પરમાત્માની આણાથી સ્વચ્છ
આચાર્યની આણા બલવાન થઈ શકે નહિ, અને જિને-
શ્વરની આણાથી પરિજ્ઞ (વિરુદ્ધ) થયેલા એવા પુરુ-
ષોનો જે ગઢ તે પણ અવિનીત પુરુષોનું ટોણું ગણાય,
પણ ગઢ ગણાય નહિ.

યુગપ્રધાન કાલિકસૂરિને, કહે તેજ ન વિચારે મને;
કાલિકસૂરિકવણગઢથયો, કવણઆચારતિણેથાપીયો॥૭૭

તાસુ ગઢ જાવડહરો સહી, પચ્ચલાણ વંદણ તેણે નહિ;
પહેલો પમિક્રમે ડરિયાવહી, સામાયકવિધિ પઠે કહી॥૭૮

પાછી ચઢમાતી ચઢદશે, કરે પજુસણ ચઢથે રહે;

કરે પ્રતિષ્ઠા જેણીવાર, માંડે નાંદિ વિશેષ તેવાર॥૭૯॥

પહેરે કંકણ ને મુઝડી, બાજુબંધ બહિરલી જડી;

જ્ઞાન કરે બંધે નવગ્રહી, સદશ જુઅલુ પહેરે સહી ॥૮૦

કરે વિલેપણ રુઢા ગાત્ર, સંઘ સંઘાતે કરે જલજાત્ર;

માલારોપણ ને ઉપધાન, તે તો માને દોષ નિદાન॥૮૧॥

महानिशीथ न ते सद्दे, श्रावकने चरवसुं नवि कहे;
 दिनप्रती देवीनी शुद्ध चार, ठेवे दशी प्रखंब विचार ॥६१॥
 युगप्रधानकालिकगुरुतणो, काळसगगकरेचिहुंलोगस्सतणो
 अंतर पडिक्कमणे पुण जोय, एवाबोल घणातिहांहोय ॥६२॥
 न करे बोल घणा जे इसा, युगप्रधान तिणे मान्या कीसा;
 एहमांहे जेह काढे खोड, उजय व्रष्ट मांहि ते जोड ॥६३॥
 नविमानी तेणेजिनवरआण, कालिकसूरि कर्याअप्रमाण;
 तोतिहांआराधकपणुंकिश्युं, पळ्याप्रवाहनजाणेइश्युं ॥६४॥
 केइ कहे कह्यो श्री महावीर, कालिकसूरी होशें गंजीर;
 ते बोधे करशे ए पर्व, ए पण कट्ठिपत उत्तर सर्व ॥६५॥
 - सूत्र न कालिकगुरुनुं नाम, तो किम कहीए पजुसणगाम;
 जाण हशे ते जोशे सूत्र, पाप जीरु टालशे उसूत्र ॥६६॥
 पाट सत्तावीशमांहे नही, कालिकसूरी विचारो सही;
 जावरुहरातणा गढ टाल, पाट नाममांहे म निहाल ॥६७॥
 पण ठे लोक कदाग्रइ जयों, लीधा बोल कहे अनुसर्यो;
 होशे विवेकी ते जाणशे, पोतानो मत नवि ताणशे ॥६८॥
 जिनजाषित आगम अनुस्मार, करे थापना सूत्र विचार;
 तेहतणा सवि सरशे काज, लेशे अविचलपदनुं राज ॥६९॥
 कट्ठपे अरहुए पण जोय, दश पंचक पण रहेवो होय;
 संवस्सर ठे पंचमी सही, तेतो आधुं पाहुं नहि ॥७०॥
 काल विशेषे घटता थया, पूर्व अद्वयमात्र कांइ रह्या;

सहस्र वरसे पाण्या विठेद, सत्यमित्रथी एहज जेदा॥१०३
 सहस्र अठोतेर वरसे जाण, वीर पढी पोषालमंडाण;
 धीरश्री वरसे चढवसे, चढसठ अधिके जाणो रसे॥१०३
 वड हेठे वडगुह्य थापिया, चउरासी आचारज किया;
 ते चउरासी गह जाणवा, वडगुह्याना मन आणवा ॥१०४
 तेहनी सामाचारी एक, तेह मांहि नव जेद अनेक;
 वर पीपलसीझांतीजोय, बोकनीआजाखडीयाहोय॥१०५
 हारेजा जीराउल नाम, एवमादि चउरासी ठाम;
 एक उपाध्याय अलगो हतो, कालें गुरुपासें पूढतो॥१०६॥
 तेहे पण आचारज कीथो, पंचासीमो गह थापीयो;
 तेथी केटले काले जोय, राजसजामां चर्चा होय ॥१०७॥
 कंस पात्र गाथी जीकली, खरतर नाम ठव्यो तिहां वली;
 चिहुंतरअधिकवरससयसोल, कीथोआचारणादंदोल॥१०८
 बोत्र एकसोने चोवीस, फेरे जिनवल्लज सूरीस;
 वल। अनेरा गह उंसवाल, कोरंटा संडेरा वाल ॥१०९॥
 धर्मघोष नाणा पल्लिवाल, वे वंदणिक उत्रावाल;
 चित्रावालअनेब्रह्माणिया, मल्लधाराआदिकजाणोया॥११०
 एहनी उत्पत्त नवि जाणीये, अणदीठे कथांथो आणीये;
 अणसांजव्युंअदीतुंकहे, तेनरअतिघणपातिकलहे ॥१११
 वरस 'सोलसें उगणत्रीस, पुनमगह थापन' जगीश;

चउरासीअधिके सोलसे, वरसे अंचलगुह्यमति वसे॥११२॥
घणा बोझना अंतर कर्या, ते पण घणे जणे आदर्या;
रजोहरण अने मुहपत्ति, श्रावकने नवि चापे ठति॥११३॥
श्रावकने पडिक्खण न कहे, ठ आवश्यक नवि सवहे;
पाखीआठमगणप्रीकरे, इम अंतरअतिघणआचरे ॥११४॥

यतः—बारह चउदोत्तरये । अंचलिया तह्य
आगमा जणिया ॥ इत्यादि.

जावार्थः—विक्रम संवत् १११४ वर्षे अंचलगुह्य तथा
आगमिगुह्य थयो, इत्यादि.

वरस सत्तरसे बीसे ठाम, आगमगुह्य धराव्यो नाम;
अण थुइ गणत्रीए पर्व, पडिक्खणे अंतर ठे सर्व ॥११५॥
पोसहमांहि अंतर घणो, अधिकमासे पज्जुसण तणो;
योगविधि नांदि केर घणा, मन विमास जुउं तेहतणा॥११६॥
वीरथकी अवधारो मने, वरस सत्तरसे पंचावने;
चिन्नावालयकी नीकड्या, तपागुह्य नामे सांजड्या॥११७॥

यतः—बारस पंचासीए । ठंडिय निय निय
गुरूण मज्जायं ॥ विज्जापुर नयरंमिय । तवा मयं
देवज्जहाउ ॥ १ ॥

जावार्थः—विक्रम संवत् बारसे पंचासीमां (११७५)

પોતપોતાના ગુરુની મર્યાદા ઢોળી, ઇટલે ચૈત્રવાલગઢ-
ના જે આચાર્યો તેની મર્યાદા તોળી—ચૈત્રવાલ ગઢથકી
અલગ થઈ વિજાપુર નગરને વિષે દેવજડ્ઠથકી તપામત
પ્રગટ થયો.

તિથે^૧ ગઢઆચરણા વિજ્ઞાન, નહીં માસારોપણ ઉપધાન;
આશ્રકને પણ નહીં ચરવલો, ઇત્યાદિક અંતર સાંજલો ॥૧૧૮
તસુ સમાચારી નવિ કરે, સૂત્રપંથ પણ ઢીસો ધરે;
પરંપરા મુખ થાપે ઘણી, ન જાણીયે તે કિણહી તણી ॥૧૧૯
સૂત્રઅર્થને કૂનો દેહી, જો કોઈ પૂઠે સવિશેલ્લી;
પરંપરાતું લેઈ નામ, લોકતણું મન આણે ઠામ ॥ ૧૨૦ ॥
લોક ન જાણે તે પરે ઇસી, પરંપરા દાલે ઢે કીસી;
પરંપરા તો તેહજ સરી, જે જિનવર ગણધર આદરી ॥૧૨૧
પણ જે થાપે આપાપણી, તેહને માથે કોઈ ન ધણી;
તેતો ડાહ્યા માને કેમ, સૂત્ર વિચારી જુનું એમ ॥ ૧૨૨ ॥

યતઃ—જા જિણવરેહિં જ્ઞણિયા । ગોયમમાઈ-
હિં ધોરપુરિસેહિં ॥ સા—સચ્ચન્દ્રિય મેરા । પાલિ-
યવા પયત્તેણ ॥ ૧ ॥

જાવાર્થઃ—જે મર્યાદા જિનેશ્વરોણ કહી અને ગૌત-

(૧. ચિત્રાવોજગઢને વિષે. ૨. વિશેષે કરીને.

मादिक धीरपुरुषो (गणधरो) ए जाखी, तेज मर्यादा
साची मानवी अने तेज मर्यादा प्रयत्ने करी आदर
करवायोग्य (उपादेय) ठे, अने तेथीज स्व परनुं क-
ढ्याण थाय ठे.

संवत पंदर पंचाशीए, क्रियातणी मति आणी हिये;
थया ऋषीसर किरीयावंत, वैरागी देखीता संत ॥१२३॥
ते मत साचो कहे आपणो, बीजाने उथापे घणो;
घणा पाट देखामे जणी, परंपरा थापे आपणी ॥ १२४ ॥
न कहे साधुपणानी विगत, पाट नामनी थापे युगत;
पण जे जाण हुवे ते जौय, साधुपणाविणु पाट नहोया? १२५
गुरु लोपी पापी सहु कहे, तो कां ठांकी अलग राहे;
सहुनुं माथा शिरुं पोषाल, ते ठांडी कां पड्या जंजाळा १२६
जो कहे ते आचारे हीण, तो पाट नाम कां थापो लीण;
जो गुरु तो निंदो कांइ तास, सेवो तेहनो गुरुकुलवासा? १२७
साधुतणा विण दाखे पाट, तेज म जाणो सूधी वाट;
जो ते सुधा गुरु जाणीया, तो लोपी कां अलग थया? १२८
गुरु लोपंता पातिक बहु, इम मुख लोक कहे ठे सहु;
इमतो प्रत्यनीकपणुंथाय, तो केमजिनमतआराधाय? १२९
सूत्र समाचारि जे रहे, तेने निगुरां निगुरा कहे;
ते उपर सांजळो विचार, मनमाणो आमलो लगार ॥१३०॥

જે માને જિનવરના વયણ, તેહના વિહુંપરે નિર્મલ નયણ;
સઘલીપરે તે સધુરાસહિ, જગમુરુની જિણેઆજ્ઞાવહિ ॥૧૨૩

યતઃ-આગમં આયરં તેણં । અત્તણો હિય
કંચિણા ॥ તિઢનાહો ગુરુધમ્મો । સઘે તે વહુ
મન્નિયા ॥ ૧ ॥

જ્ઞાવાર્થ:-પોતાનું હિત દૃષ્ટનારા પુરુષોએ આગમ-
પ્રત્યે વહુમાનપૂર્વક આદર કરી શ્રદ્ધાન કરવું, અને જે
પુરુષ તે પ્રમાણે કરે છે તેણે તીર્થંકરનું તથા ગુરુનું તેમ
ધર્મનું પણ વહુજ માન કર્યું ગણાય.

જે કોઈ હવણાને સમે, કિરીયા મારગ રુઢે રમે;
તિણતો આપણા ગુરુનો સંગ, લોપ્યા દીસેઢે વહુ જંગ ॥૧૨૪
તે ગુરુને વંદે પણ નહિ, જે વંદે તસુ વારે સહિ;
પાસઝા ડસઝા કહી, તસુ અવશુણ બોલે ડમહિ ॥૧૨૫
તેહની દીક્ષા વ્રત ડચાર, વહી કરાવે બીજી વાર;
વહી પ્રતિષ્ઠે પ્રતિમા જાણ, નવિમાને આદેશ પ્રમાણ ॥૧૨૬
તેહ તણી ન કરે થાપના, નવિ આણે ગુરુની જાવના;
શ્રાવક જે સમજાવ્યા તેણે, તેહને પણ સ્વામી નવગણે ॥૧૨૭
તસુ માંરુલિ ન કરાવેક્રિયા, તો તે કહોકેમગુરુજાણિયા;
મારી માત તો ધંધ્યા કેમ, ય ડચાણો જોવો જેમ ॥૧૨૮

સૂત્રે કહ્યા કરંડા ચાર, રાય? શેઠ? ગણિકા? ચર્મકાર?;
મદ્દ સમા આચારજ કહ્યા, સુગુરુતણે વચને સદ્દહ્યા ॥૧૨૭

પત:-ચત્તારિ કરંડગા પત્રતા તંજહા. રાય
કરંડગે^૧, ગાહાવડકરંડગે^૨, વેસાકરંડગે^૩, સોવાગ
કરંડગે^૪. એવ મેવ ચત્તારિ આયરિયા પત્રતા
તંજહા. રાય કરંડગ સમાણે^૧, ગાહાવડ કરંડગ
સમાણે^૨, વેસા કરંડગ સમાણે^૩, સોવાગ કરંડગ
સમાણે^૪ ॥

જાવાર્થ:-હે જગવન્ ! કરંડીયા કેટલી જાતના છે ?
હે ધૌતમ ! ચાર પ્રકારના. તે આ પ્રમાણે:-પ્રથમ કરં-
ડીયો રાજાનો-તે બાહારથી રલિયામણો અને અંદર પણ
તેવોજ ઉત્તમ હીરા, સાચક, પજા તથા સોનાના આચુ-
ષણથી રજિતામણો હોય છે. વીજો કરંડીયો શેઠીયાનો-
બહારથી દેસ્તાવમાં ઠીક ઠીક, પણ અંદર સારા પદા-
ર્થોથી સંપૂર્ણ જરેજો હોય છે. તોજો કરંડીયો વેશ્યાનો-
તેમાં આચૂષણ બહારથી જપકાવંથ અને અંદરથી પોલ,
ઢમઢોલ લાલી ચલસાટથી લોહોને ફંદમાંજ પાડવા
સારુ હોય છે. અને ચોથો કરંડીયો ચંડાલનો-તે બહા-
રથી પણ ચાંમરુનો અને અંદર પણ કેટલાક ઢાડકાં

તથા ચાંમનાના કટકા તેણે કરી સંપૂર્ણ હોય છે. તેમ ગમે તેટલો ધનવાન ચંડાલ હોય, તોપણ રાત દિવસ જાતનો ધંધો ચાંમનાના વેપારનોજ હોય છે, તેવી રીતે આચારજ પણ ચાર પ્રકારના જાણવા. જેમકે, બહારથી શુદ્ધ, અને અંદરથી પણ આચારે શુદ્ધ. ૧, અને કોઈ બાહ્યથી આચારે મંદ, પણ અચ્ચંતરથી શ્રદ્ધા તેમજ પરૂપણા શુદ્ધ કરી અનેક જીવોને તારનાર. ૨, અને કોઈક બહારથી લોકને રૂપાણ બતાવનાર, અને અંદર શ્રદ્ધાહીન, શુદ્ધ પરૂપણાના વેરી, અને નિર્ગુણી, દુષ્ટ વિષય કષાયથી ઠાકટા બનેલા, જેની ઠાતી પઢ-રતી માફક હોવાથી આગમરસ પ્રવેશ કરી શકે નહીં, બીજાને પણ તેવાજ પોતાના સરસા મદાંધ કરાવનારા. ૩, અને કોઈક ચંડાલ જેવા તેતો સર્વથા ત્યાજ્ય, જેનું દર્શન કરવાથીજ અકલ્યાણ થાય, તેવાની દ્વણ માત્ર પણ સંગતિ કરવી નહિ. વલી આ પ્રસંગે મહાનિ-શીથસૂત્રના અધ્યયન તથા તેની ચૂલિકાના અંતમાં ગઢ કોને કહીયે, અને ગઢના લક્ષણ વિગેરે હકીકત છે. તે જાણમાં લેવાની બહુ જરૂર છે, વલી સાવચ અને નિરવચની સમજણ માટે બહુજ સમજાવ્યું છે. મહાનિ-શીથસૂત્ર પરમ રત્ન છે, જે સાંજલવા માટે સર્વથા મનાઈ કરે છે, પણ તેમાંની કેટલીક વાચતો સાંજલવાથી દુરા-

મહનો નાશ અને સમ્યક્ત્વનો વાસ થાય છે, કિંં બહુના. તથા મહાનિશીયસૂત્રમાં ઉપધાનવિધિની હકીકત છે તે કયા કયા સૂત્રની છે; તે બીના સચિસ્તર ત્યાં આપેલી છે. જે ઉપધાનવિધિ કરે છે તેમાં કરેમિજંતે તથા વાંદણા તથા વંદિતાસૂત્ર તથા પચ્ચલાણસૂત્રના ઉપધાન મૂકી ફક્ત નવકાર ૧, ઇરિયાવહી ૨, લોગસ્સ ૩, શકસ્તવ (નમોત્યુણં) ૪, પુરુલ્લરવરદી ૫, સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં ૬, આટલામાં આવશ્યકના ઉપધાન થાય છે; એમ કોઈ માને છે, પરંતુ તેમ મનાય નહિ; કારણ કે તેમાં સામાયક, (કરેમિજંતે) વાંદણા, વંદિતુ, પચ્ચલાણ, આ ચાર આવશ્યકના ઉપધાનતપ વહ્યાવિના સંપૂર્ણ આવશ્યકના ઉપધાન મનાય નહિ. અને માત્ર ચૈત્યવંદનવિધિના ઉપધાન કહો તો માત્ર ચૈત્યવંદનની વિધિના ઉપધાન ગણાય, પણ આવશ્યકના ગણાય નહિ. ત્રિગેરે ત્રિગેરે હકીકત યોગ્યગુરુ ગીતાર્થ પાસે સમજવાથી અજિનવજ્ઞાન લાજ પ્રગટ થાય છે.

એ ચિહુંનો જાણી સુવિચાર, કહેવાનો કીધો પરિહાર;
શુરુ કરંડા નવિ ઢંડાય, અશુરુના કિમ પાટ કહાય॥૧૩૭
જો કહે તે જાણ્યા મઠપતિ, ક્રિયાહીણ ને અસંયતી;
તે ન કહે સૂધા ધર્મ વાટ, તો તેના કાંઈ જાણોપાટ॥૧૩૮
જો કહે સામાચારી એક, તેણે દેખાડ્યા પાટ ત્રિવેક;

तो ते जुओचितविमास, मम जूखोइणवचन विशास॥१४०॥
 सुधर्मनी आचरणा जुइ, एहनी परे अनेरी दुइ;
 सूत्रवचन जोतां घणुं फेर, जेटखो अंतर सरसव मेरा॥१४१॥
 एक कहे वहीये उपधान, एक कहे अविधी निधान;
 पोसह एक चिहुं पर्व कहे, सदाकाख केइ सदहे ॥१४२॥
 एक पोसहमां जमण न कहे, जल पीवुं पण नवि सदहे;
 एक थापे जिमवो ने वारि, बहुअंतर पोसह उचारि॥१४३॥
 वळी जू जूया थापे पर्व, आठम पाखि आदिक सर्व;
 अधिकमासपजूसण घणा, दिसेजगमांसविगह्णतणा॥१४४॥
 सामायिक उचरतां जेद, योग नांदिविधि घणा विजेद;
 एकउदिकतिथिकरेप्रमाण, पडिकमणावेलाइकजाण ॥१४५॥
 गणतीये एक पर्व कहंत, पमिजेहण बहु अंतर हुंत;
 एक कहे साधु प्रतिष्ठा करे, एही करे इकइग उचरे॥१४६॥
 देव वांदतां अंतर घणा, शुइ तिन्हि ने चारह तणा;
 पमिकमणे पञ्चखाणे जेद, सहहणाना घणा विजेद॥१४७॥
 एक कहे नारी न पूजे देव, अंतर गुरुवंदन बहु जेव;
 सामायिकउत्तरासंग कहे, वार बे अधिकुं नवि सदहे॥१४८॥
 रजोहरणने वली मुहपति, आवकने नवि थापे उति;
 एकनुंकारे पण अंतरो, आपमते ते पण आचर्यो॥१४९॥
 एवमादि परि कहुं केटखी, जग मांहे दीसे जेटखी;

बहुगुणना जसु परिषय इशे, ते सांजळी अंतरजाणशे ॥१५०॥
मांढोमांढे मंढे वाद, एक एकनो उतारे नाद;
एक एकने खोटा उच्चरे, परदरक्षणी सखायत करे ॥१५१॥
जो हुइ सामाचारी घणी, तो कां थापे आप आपणी;
पण जोजो ठोफी मन राग, बीतरागनो एकज माग ॥१५२॥

यतः—मूढाणं एस छिइ । चुकंति जिणुत्त-
वयण मग्गाउ ॥ हारंति बोहिजाजं । आप-
हियं नेव जाणंति ॥ १ ॥

ज्ञावार्थः—मूढ एटखे, मूर्ख माणसनी एवीज टेव
ठे के, जिनेश्वरे कहेल जे आगममार्ग तेथी चूकी
जाय ठे अने बोधिबीजने हारे ठे. आत्महितने तो
जाणताज नथी, केमके तेओनी एवी स्थिति होय ठे;
साटे मूढवृत्तिने स्वाग करी जिनेश्वरनी आणाने आरा
धवी के जेथी कल्याण आय.

यतः—जंकिंचि अणुठाणं । जिणंद आणाए
बहु फलं होइ ॥ जह वडतरुव बीयं । वित्यारं
लहइ वुड्ढंते ॥ १ ॥

ज्ञावार्थः—जे कोइ अनुष्ठान (क्रिया) जिनेश्वरनी
आज्ञापूर्वक आय, तो ते क्रिया बहु फल आपनारी

થાય છે. જેમ વડવૃક્ષનું બીજ નાનું પણ ક્રમે ક્રમે વૃદ્ધિ ને પામે છે, તેમ આણાપૂર્વક કરેલ ક્રિયા પણ વિસ્તાર વાળા ફલને આપે છે. કેમકે થોડીપણ ક્રિયા આણા સહિત કરેલ હોય તો પાપના સમૂહને નાશ કરે છે, અને આણારહિત પૂજા, પચ્ચરુઆણ, પોસહ, ઉપવાસ, દાન, શીલાદિ સર્વ ક્રિયા નિરર્થક કાસકુસુમ, સેલડી કુસુમની માફક થાય છે. તેનાથી કાંઈ ફલ થતું નથી.

યતઃ—સમ્મત્ત રયણ જઠા । જાણતાં બહુ વિહાવિ સત્યાઈ ॥ સુદ્ધા રાહણ રહિયા । જઃ મ્મંતિ તત્થેવ તત્થેવ ॥ ૧ ॥

જાવાર્થઃ—સમ્યક્ત્વરત્નથી જ્રષ્ટ થયેલા કદિ બહુ શાસ્ત્રોને જાણતા હોય તોપણ શુદ્ધ આરાધના (સેવના) ણ કરી રહિત જે હોય તે તિહાંને તિહાંજ જમે પણ તેઓનું નિસ્તાર થાય નહિ, કેમકે ધર્મનું મૂલ સમ્યક્ત્વ છે, એવો ઉપદેશ દેવાધિદેવે આપેલો છે. તે સાંજલી બુદ્ધિમાન્ પુરુષે દર્શનથી હીન થયેલા એવા પાસત્થા, ઓસન્ના, કુશીલીઆ, શંસત્તા અને અહઠંદા તેઓનો સંગ ત્યાગ કરવો, અને તત્ત્વદૃષ્ટિવાલા જિનેશ્વરની આણારૂપ મુગટને ધારણ કરવાવાલા, શુદ્ધ નિર્જય-પણાથી ઉપદેશ દેવાવાલા, વિધિમાર્ગના સ્વપી, વિધિ

ઉપર બહુમાન કરવાવાલા, એવા પુરુષરત્નોનો સંગ કરવો જેથી આરાધકપણો થાય. પરંતુ પુન્યના ઉદયથી તે જોગ મળે.

યતઃ—યત્રાણં વિહિયોગો । વિહિપસ્કા રાહગા
સયા ધત્રા ॥ વિહિ બહુમાણા ધત્રા । વિહિ પસ્ક
અપ્રદૂસગા ધત્રા ॥ ૧ ॥

જાવાર્થઃ—જાગ્યવાન્ પુરુષોને વિધિમાર્ગ, અને વિધિ
માર્ગે ચાલનારા પુરુષ તેનો યોગ મળે છે, બીજાને તે યોગ
મળવો ઘણો દુર્લભ છે, અને મળેલો વિધિમાર્ગ તેને
સેવન કરનાર પુરુષો જાગ્યવાન્ છે; કેમકે સેવન કરવાની
ઇચ્છા થવી તે પણ દુર્લભ છે અને તે જાગ્યવાન્ને થાય છે,
અને વિધિમાર્ગને બહુમાન આપનારાઓ અને તે માર્ગ-
ને દુષણ નહિ લગાડનારાઓ પણ જાગ્યવાન્ ગણાય
છે. કેમકે કેટલાક પુરુષો બે અક્ષર જણી આત્મજ્ઞાની-
નું મોલ કરી પોતાને તે માર્ગે ચાલવું કહી ચરિયાતા
જેવું લાગે, તેથી ચોટી ત્રમણામાં જુલાઈ જઈ જે પોતા-
ની આત્મા અને બીજા તરફ સ્વજાવવાલા જીવજી-
વોને સરલ માર્ગથી ત્રુષ્ટ કરી નાંખનારા જગત્માં ઘણા
હોય છે. અથવા જવાજિનંદી જીવો અને વિષયાનંદિ
જીવો પણ તેવીજ રીતે સ્વપરને મૂંઝાવી દે છે. જે માણસ

વિધિમાર્ગની નિંદા કરે છે તે પોતાની દુષ્ટતા તે વડે પ્રગટ કરે છે, અને ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણનો દોષ પોતાના માથા ઉપર વહોરી લે છે. માત્ર દૃષ્ટિરાગથી તે જીવ સંસારમાં વહુ જમે છે, ઘણા દુઃખો સહન કરવા પડે છે અને બોધી-બીજ પામવું ઘણું તેને મુશ્કેલ થઈ જાય છે; માટે જવ જયજીરુતા ગુણ ધારણ કરી સુવિદિત આચાર્ય મહારાજ અને જિનાગમ તેની આરાધના (સેવના) કરવી. કેમકે તેજ દિવ્યનેત્ર છે અને તે ન હોય તો દુઃસમકાલમાં ઉત્તમમાર્ગ પામવો ઘણો દુઃસ્કર છે.

યતઃ—કત્ય અમ્હારિસા પાણી । દૂસમા દોસ દૂસિયા ॥ હા અણાહા કહં હુંતા । ન હુંતો જઈ જિણાગમો ॥ ૧ ॥

જાવાર્થ:—દુસમ કાલના દોષે કરી દૂષિત થયેલા અમારા જેવા પ્રાણી અનાથો ક્યાં ! હા ઇતિ સ્વેદે જો જિનાગમ ન હોતતો શી વલ્લે થાત ! એવી ઉત્તમ જાવના આગમવિધિમાર્ગ ઉપર કરવી. આગમ ઉપર વહુમાન રાખનારા અઘીમિંજ પ્રેમરાગે કરીને રક્ત એવા જે જીવો તેઓનોજ કલ્યાણ થાય છે.

એવઠાં મત કીધાં જૂજુઆ, તેહને માથે ગુરુ કુણ હુઆ;

આપ આપણી મત અનુસાર, વરતે વહુલ નવલચાચારા? ૫૩
 સામાચારી કહે જે નવી, સૂત્ર અર્થ મારગ ફેરવી;
 હીણાચારી ગુરુને કહે, આપમતે જઈ અલગા રહે ॥૧૫૪॥
 ઇમ કરતાં જો સગુરા હોય, તો જગમાંહિ ન નિગુરા કોય;
 આપ આપણે બંદે જે રહે, તેહને કહો સગુરા કુળકહે ૧૫૫
 અને સત્ય જો હુઈ પરંપરા, સાધુ પાટમાંહિ લાજે સ્વરા;
 તેતો ગુરુ લાજે દોહિલા, જો જો જિનમતમાંહે નસા ૧૫૬
 તે માટે ગુરુપરીક્ષા કરો, જૂનો મારગ જોઈ આચરો;
 કુગુરુ સંગ બંડો હલબોલ, સદ્ગુરુ સંય કરો કલ્હોલા ૧૫૭
 કેઈ કહે શુરુકુલ આપણો, ન છોપિયેં તસુ ઉત્તર સુણો;
 કુલગુરુ જિનશાસન ન કહાય, ગુણવંતદેલીઆદરઆયા ૧૫૮

યતઃ—નો અપ્પણા પરાયા । ગુરુણો કહ્યાવિ
 હંતિ સદ્ધાણં ॥ જિણ આણ રયણ મંડણ ।
 મંડિય સદ્ધેવિ તે સુગુરુ ॥ ૧ ॥ ઇતિ વચનાત્.

જાવાર્યઃ—આ આપણા ગુરુ છે, આ બીજાના (પરના)
 ગુરુ છે, એવી રીત શ્રાવકની હોય વહિ. કિંતુ જિન
 આજ્ઞારૂપ રતમવરે શોજિત હોય તે સર્વ સુગુરુ આણવા.
 આ આપણો સાગનાપાટીયાસમાન ગદ્ય, અને બીજાનોતો
 મત, અને આ આપણા ગુરુ, બીજાતો કુગુરુ, વહી બીજા

पंचांगी मानता पण नथी, आ आपणा चैत्य तेमांज डव्य आपवुं, बीजाना देरामां न आपवुं, आ आपणा गुरुनेज वांदवा, बीजातो ढींगला ढींगलीसमान तथा होखीना राजा तथा धूलीपर्वसमान जाणवा. पण “पांवकी तलेकी नहीं सूजे आग मूरखकुं, उरसुं कहत तेरे सीरपे बलतुं हे” ए न्याय याद तो करो ! सकल पंचांगी अमे मानी-ये ठीये ! “शुवा राम राम” माफक बोली लोकोने षहेकावी जरमाववा, वली साधु संविज्ञपद धरनार ठतां क्षेत्र, पुर, पाटण तथा देश तथा उपाश्रय, धर्मशाला विगेरेमां ममता पोते करे अने श्रावक पासे करावे के आपणी जग्यामां कोइ त्यागी महंत पुरुष होय तोपण वासो वसवा देवो नहीं, परंतु साधु यतां विचार करवो जोश्येके पोतानां घरबार कुटुंब त्यागकरी वळी मुकामनी ममताकरवी ते करवाथी सर्वपरिग्रहत्यागनामना पांचमा महाव्रतनो जंगथाय. वली अतिग्रहस्थपरिचय ते नियम (मर्यादा) थी उपरांत वरते तो प्रथम पहोर तथा बेह्वा प्रहरमां स्वाध्याय पण बनी शके नहीं, वळी स्वेष्टाचारो गुरुद्रोही थइ, आणा जंग करी पोतानी इष्टाए साधु साध्वी एकाकी विहार करे ते पण संसार वृद्धिनुं कारण. एक घर ठोडी हजारो घरनी फीकर करवी ते साधुनो आचार नथी, माटे बावालोकना

મઠની પેઠે સાધુએ મઠપતિપણું કરી મુકામની મમતા કરવી નહીં. ત્યાગી થઈ બીજાને બોધ કરે કે અસાર સંસાર છે અને પોતે નિત્ય કઝીયા કરે, અહંકાર મમ-કારથી ગરકાવ હોય, અને ગુરુકુલવાસથી ઝ્રષ્ટ થઈ તે અનંતાનુંબંધી કષાયનું શરણું લે છે, માટે સંવિદ્ પુરુ-ષોએ મદ્દર્શનમેધાવી?, શ્રુતમેધાવી?, મર્યાદામેધાવી? થવું, જેથી પોતાનું કલ્યાણ થાય. વલ્લી આ સ્થલે યાદ રાખવાનું છે કે અઢાર પાપસ્થાનનો ત્યાગ કરી કોઈ વાત જોયાવિના, સાંજલ્યાવિના કરવી તે અન્યા-રુચાન (કુડો કલંક) આપવા જેટલું થાય છે, અને ઇટલુંજ નહિ પણ તે માણસને વગર હથિયારે સુન કરવા જેટલું પાપ વહોરીલેવા જેવું થાય છે; માટે તેથી અટકવું, અને આચારસમાધિ?, શ્રુતસમાધિ?, તપ સમાધિ?, વિનયસમાધિનું?, અવશ્ય જ્ઞાન મેલવવાની જરૂર છે. વલ્લી વિષક્રિયા, ગરલક્રિયા તેનાથી દૂર રહેવું, અને મહાનિશીયસૂત્રના તપ કરવા, યોગ વહેવા, વહીને તે સૂત્ર સુગુરુ સુવિદ્ય પાસે તેનો અર્થ જો જા-ણશો યા સાંજલશો તો સત્યજ્ઞાનસૂર્ય તમારા હૃદયા-ચલમાં ઉદય થવાથી મિથ્યાત્વ અંધકાર દૂર થશે; માટે સ્વાસ મહાનિશીયસૂત્રની આરાધના કરી જાણવાની,

અર્થથી સમજણ લેવાની જરૂર છે, તોજ તમને પરંપરા-
ગમનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થશે અને પોતાના અને પરના આ-
ત્માનો ઉદ્ધાર કરશો; માટે ગુણવાન્ પુરુષોની સેવના
કરવી તેજ કહ્યાણકારી છે. તેથીજ મનોવાંચિત ફલની
સિદ્ધિ થાય છે.

ઇક કહે અક્ષર દિયે જેહ, ગુરુ જાણી માનીજે તેહ;
તિહાંઉત્તર સુણજસઉપમાર, જેટલો તે લેખવિણસાર ॥૧૫૯॥
ઇક અક્ષરનો દાલિ મેલ, મૂરખ મંડે બહુ મત જેલ;
જોણસૂધો જાણવિચાર, લહેસત્ય અસત્યકરેપરીહાર ॥૧૬૦॥
તેગુરુ તેણે ગુરુ બોલાય, પણ તે સાધુ સુગુરુ ન કહાય;
ઉપગારી ગુરુ ઘણે પ્રકાર, સાધુ સુગુરુ સૂધે આચાર ॥૧૬૧॥
પણ જે આરંજી પરિગ્રહી, તે સૂધા ગુરુ કહિયે નહીં;
લોહશિલાબોલે જેમનીર, તિમકુગુરુકિમપહુચાવેતીર ॥૧૬૨॥

યત:-જહ લોહ શિલા અપ્પંપિ બોલણ ।
તહવિ લગ્ગં પુરિસંપિ ॥ ઇશારં જો અગુરુ ।
પરમપ્પાણંચ બોલેઇ ॥ ૧ ॥

જાવાર્થ:-જેમ લોહાની શિલા પોતે કૂચ ને બીજા
જે વલગેલા હોય તેને પણ કૂચાડે; તેમ વિષય, કષાય,
આરંજ, પરિગ્રહવાલો ગુરુ પોતાને અને પરપ્રાણીને
સંસારચક્રમાં કૂચાડે છે.

लौकिकग्रंथे जोइ विचार, तेहपण कुगुरु संग परिहार;
कौरव पांडवना संग्राम, साख एहनी ठे तिण ठाम॥१६३॥

यतः—गुरोरप्यवलिप्तस्य । कार्याकार्यम-
जानतः ॥ उत्पथप्रतिपन्नस्य । परित्यागो वि-
धीयते ॥ १ ॥ त्यजेद्धर्मं दयाहीनं । विद्याहीनं
गुरुं त्यजेत् ॥ त्यजेत्क्रोधमुखीं ज्ञार्यां ।
निःस्नेहान् बान्धवान् त्यजेत् ॥ २ ॥

ज्ञावार्थः—जे गुरु मदर्थी ठाकटा बनेला होय अने
कार्य अकार्यनुं जेने ज्ञान नथी, वळी उन्मार्ग (अवळे
रस्ते) पोते चाले अने बीजाने पण केवळीए परुपेला
धर्मर्थी ब्रष्ट करावे एहवा कुगुरुनो संग त्याग करवो,
कारण के दयारहित जे धर्म होय तेनो त्याग करवो
अने विद्याहीन (अविद्यावान्) गुरुनो त्याग करवो,
क्रोधमुखी ज्ञार्याने त्याग करवी, अने स्नेह वगरना
बंधुअने त्याग करवा.

जिनशासन पण जोइ विमास, कुगुरुतणे नवि रहियेपास;
शेखगतज्यो शिष्यपंचसे, ज्ञाताधर्म कथा जुअो रसे॥१६४॥
घणेशार्धेपणतज्योजमालि, जिणे पाढ्यो घणलोक जमालि;
अंभारमर्दक नामे सूरि, सुसाधु शिष्ये कीधो डूरि॥१६५॥

बर विषधर सेवीजे साप, कुगुरु सेवतां ठे बहु पाप;
जोजो ग्रंथ विचारी करी, राग द्वेषनी मति परिहरी॥१६६

यतः—सप्पे दीठे नासइ । लोउ नहु कोइ
किंपि अस्केइ ॥ जो चयइ कुगुरु सप्पं । हा !!
मूढा जणंति तं दुठं ॥ १ ॥ सप्पो इक्कं मरणं ।
कुगुरु अणंताइं देइ मरणाइं ॥ तो वलि सप्पो
गहियो । मा कुगुरु सेवणं जह ! ॥ २ ॥

जावार्थः—सर्पना जयथी माणस ज्यारे दूर नाशी
जाय ठे त्यारे लोक पण कहें के तें सारु कर्युं, पण जे
प्राणी कुगुरुरूप सापने त्याग करे तो मूढ प्राणीयो
बोले के तें जुंहु कर्युं, पण ते जाणता नथी के सापतो
मात्र एक मरण करे अने कुगुरुतो अनंता मरण करावेठे.
पाले क्रिया न साचूं कहे, ते पण गुरु पदवी नवि लहे;
क्रियाविसासिमराचिसकिमेमणिधरसपर्यानदिइंजिमे॥१६७

यतः—बहु गुण विज्ञा निलन । उसुत्त ज्ञासी
तहावि मुत्तवो ॥ जहवर मणिवर जुत्तो । विग्घ-
करो विष हरो लोए ॥ १ ॥

जावार्थः—अनेक विद्यानो जंडार होय, पण जो

उत्सूत्र परूपनार होय तो मणिचूषित एहवो पण साप
जेम विघ्नरूप गणाय, तेम ते गुरु पण मोक्षमारगमां विघ्न
कारक जाणी ठांडवो.

जिम जिम बहुश्रुत बहु परिवार, घणा लोक वंदे अविचारः
जो पणनकहे आगमसार, शासननो ते शत्रु विचार ॥१६०

यतः—जह जह बहुस्सुत्त समत्तप । सीसगण
संपरिवुडोअ ॥ अविसार सोय पवयणे । तह
तह सिद्धंत पडिणीत्त ॥ १ ॥

जावार्थः—जेम जेम बहुश्रुत—घणां शास्त्र जेणे सां-
जदयां ठे एवो, अथवा जेणे घणां श्रुतनो अज्यास
करीं ठे एवो, तथा घणा अज्ञानी लोकोने संमत
(इष्ट) एवो, वली शिष्यनां समूहवडे (घणा साधुना
परिवारे) परवरेलो ठे, ठतां पण जो ते साधुना हृदयमां
ते शास्त्र रहस्यनो प्रवेश न थवाथी कोरोने कोरो रह्योतो
जेम “ चक्रवर्तिनी खीरमां चाटवो (तावितो) पड्यो
रहे तोपण खीरनो स्वाद न पामे ” तेम वली जेम “ न-
दीमां कठोर पथरो जेदाय नहि, पाणी अंदर पेसी
शके नहि ” तेम शास्त्र वांचे पण तेनो रहस्य पामी
शके नहि, (एटले अनुजव रहित) ते सिद्धांतनो
शत्रु जाणवो. मतलब के तत्त्वज्ञाननो अनुजवी थोरु

જાણ્યો હોય પણ જ્ઞાનથી થતો લાજ તેણે મેઢવ્યો તે મોક્ષમાર્ગનો આરાધક જાણવો. અને બહુશ્રુત ઠતાં તત્ત્વ જ્ઞાનનો લાજ ન મેલવ્યો (ન પામ્યો) તે વિરાધક જાણવો.

શરણાંગતનું શિર જે છુણે, તે લેંપાયે પાતક ઘણે;
તિમઆચારજ પણ જાણવો, ઉત્સૂત્ર જાણી મન આણવો ॥૧૬૯

યત:-જહ સરણમુવગયાણં । જીવાણં નિ-
કિંતણ સિરે જોન ॥ એવં આયરિન વિહુ ।
ઉસ્સુતં પત્તવિંતોઞ્ચ ॥ ૧ ॥

જાવાર્થ:-જયજીત પ્રાણી શરણાગત થયો ઠતાં શરણે ન રાખતાં તેજ માણસનું જેમ ગણું કાપે, તેમ દેશના દેનર ઉત્સૂત્ર (સૂત્ર વિરુદ્ધ) પરૂપણા કરનાર આચાર્ય પણ તારવાને બદલે બૂડાવનાર અને અનંત જવ ઝમણમાં નાંચનાર જાણવો. કોણે પણ માણસ ગફલતથી ગુનેહગાર થવાથી, યા સવલ માણસથી પોતાના બચાવ સારુ ઉત્તમ માણસના શરણે જાય છે, ને તેજ માણસ પોતાનું જ્ઞાન જૂલી તે શરણાગતનું જ માથું કાપી નાંચે તો “ જેની વાડ તેની ધાડ.” એ ન્યાય થાય; તેમ કોણે પ્રાણી સંસારદાવાનલથી બચવા સારુ ધર્માચાર્યનું નામ સાંજણી તેની પાસે જઈને શરજ કરે કે, હે જગવન્! સંસારદાવાનલથી મને શીતલ કરો અને

સન્માર્ગ બતાડો, ત્યારે આચાર્યે તે જોઝાજીવને સન્માર્ગના બદલે ઇન્માર્ગ બતાડી, પોતાના વાઢામાં દાલલ કરવામાટે લાલચમાં નાલ્લી દેવાધિદેવનો રસ્તો ન બતાવતાં સૂત્રવિરુદ્ધ પરૂપણા કરેકે હું કહું હું તેમ કર. એમ બતાવી સમ્યક્ત્વના બદલે મિથ્યાત્વમાં નાલ્લી ધર્મરૂપ મસ્તક ઢેદી નાલ્લે તેવા આચાર્યનો સંગ કવી કરવો નહિ.

તો ગુરુનામે શું રાચીએ, સાધુ સુગુરુના ગુણ વાંચીએ;
ગુરુબોધ્યાથી બીદે જેહ, સાચા સાધુ ન મુકે તેહ ॥૧૭૦॥
સાચે સમકિત સાચે ક્રિયા, સાચે સદ્ગુરુ સાચે વ્યા;
સાચું કહે તે સાચા સૂરિ, તે વંદુ ઝગમતે સૂરિ ॥૧૭૧॥
જૂના નવા તણી વાનગી, એ દેલાડી ઇટલા લગી;
વઢી જે દીસે મત નવનવા, તે પણ સૂત્રવિરુદ્ધ જાણવા ॥૧૭૨॥
ગઢાચાર તણી ચૌપાદ, ગાથા એકસો તિહુંતેર થદ;
એ સાંજલી સૌધર્મગઢજજો, આપમતિની સંગતિ તજો ॥૧૭૩॥
હમ જોડને જિનવર આણ, સૂત્ર અર્થ સતિ કરો પ્રમાણ;
અતિનિવેશમનનો પરિહરો, બ્રહ્મકહે જિમશિવસુખવરો ॥૧૭૪॥

॥ ઇતિ શ્રી શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્ય શ્રી બ્રહ્મર્ષિ
કૃત શ્રી સુધર્મગઢપરીક્ષા સંપૂર્ણા ॥

॥ (श्रोता परीक्षानी) सङ्गाय ॥

(राग कालंगडो)

वरसे पुष्करावर्त सुमेढा । तब पृथ्वी जेदाये नीर ।
 षण एक मगसेलीउं न जेदाय । अति न्हानो ने कठिन
 शरीर ॥ १ ॥ तिम गुरुवचने किमें न जेदाय । जे प्राणी
 होय ज़ारी कर्म । कंठ (थुंक) शोष जो अति घणो
 कीजे । तोय न पामे सूधो धर्म ॥ तिम० ॥ २ ॥ बावना-
 चंदन गंध तजीने । कसमल ऊपर माखी जाय ।
 परिमल कमलतणो ठंकीने । मेरुकमो नित कादव
 खाय ॥ तिम० ॥ ३ ॥ काले कांबल गुलियलि कापर ।
 चोलतणो नवि बेसे रंग । वायस वान न थाये धोलो ।
 जो नित मोहे यमुना गंग ॥ तिम० ॥ ४ ॥ चिगटे कुंजे
 जल नवि जेदे । न रहे काणे जाजन नीर । रवि देखी
 घूवरु दुए अंधो । पान न लहे वसंत करीर ॥ तिम० ॥
 ॥ ५ ॥ मूंग कांगडू कण मांहे जेहवो । पाणी
 अगनि न ठीपे अंस । जव केलव्या न होवे तंडुल ।
 बग सीखव्या न थाये हंस ॥ तिम० ॥ ६ ॥ मृगमद
 अगरे कपूरे वास्यो । लसण न पामे रूमो गंध । सूरज
 शशिहर दीवाजोते । किमही नवि देखे जात्यंध ॥ तिम०
 ॥ ७ ॥ ऊग्यो चंद चोरने न गमे । मेहें जवासो सूकी

जाय । खीर खांर घृत मीठो जोजन । पेट कूतराने न
समाय ॥ तिम० ॥ ७ ॥ मीठी डाख न वायस चाखे ।
श्वानपुंठकी न समी थाय । आंवानुं वन (करहो)
ऊंट चरे नही । अन्याइने न गमे न्याय ॥ तिम० ॥ ८ ॥
खाय न संनिपातियो साकर । पापी ने धरमी न सुहाय ।
रुचे नही चंपो मधुकरने । घुण नित सूको लाकर
खाय ॥ तिम० ॥ १० ॥ गाम समीप नदी मूकीने । रासज
राखें खरमे अंग । कुलवंती कामिनी तजीने । नीच
करे पर रमणी संग ॥ तिम० ॥ ११ ॥ नल फीटीने सेलडी
न थाये । इहु तणे जो बाधे संग । दूध गुलें जो लीब
सींचाये । तोहे मीठो नवि थाय प्रसंग ॥ तिम० ॥ १२ ॥
खीर सर्पमुख न हुवे अमृत । काच कमायो रतन
न होय । खारो न टले समुद्रनो नदीयें । मोटे वरु फन्न
नीरसज होय ॥ तिम० ॥ १३ ॥ माथे मणि नितु वहे
जुजंगम । तोहे ते नवि निरविष हुंत । रामतणी सेवा
करे हनुमंत । लंगोटी अधिको न लहंत ॥ तिम० ॥ १४ ॥

(डाख-श्री सहगुरुवचन करे शुं तेहने. ए राग)

इम लौकिक संबंध विचारी । लोकोत्तरनी सुणजो वात ।
चित्रे ब्रह्मदत्त बहु समजाव्यो । विरतितणी नवि आणी
घात ॥ श्री सहगुरुवचन करे शुं तेहने ॥ १५ ॥ महावीरनो

शिष्य जमाखी । तिहनें नत्रि लागो उपदेश । कालिग-
 सूरियो कपिलादासी । गोसाक्षो पामशे कलेस ॥ श्री० ॥
 ॥ १६ ॥ विष्णुकुमारनां वचन सुर्णने । नमुचि न मानी
 कांई सीख । मारणहार उदाई नृपनो । बार वरस लगि
 पाली दीख ॥ श्री० ॥ १७ ॥ शिष्य पांचसें केरो नायक ।
 अंगारमर्दक नामें सूरि । श्रावक परख्यो अजव्य दया-
 बिणु । निर्गुण जाणी कीधो छूरी ॥ श्री० ॥ १८ ॥ संवेगी
 सावद्याचारज । सूत्र विरुद्ध तिणें कह्यो विचार ।
 नागिल बंधव बहु समजाव्यो । सुमतिण कुगुरु न तज्या
 लगार ॥ श्री० ॥ १९ ॥ शीलसनाह रिषिये प्रतिबोधी ।
 रूषीये नत्रि काढ्यो साध । वरस पंचास तये तपस्रस्क-
 णा । तसु फल न थयो एके बाल ॥ श्री० ॥ २० ॥ ईसरने
 मन धर्म न जेद्यो । रज्जा महासतीने थयो रोग । फासू
 जलथी काया विणसे । इम नामें घाढ्यां बहु लोग
 ॥ श्री० ॥ २१ ॥ पात्रककुमर नेमि जइ वंद्या । कंडरीक
 पाढ्यो चारित्र । कृष्ण साथें वीरे जइ वंद्या । फलें फेर
 अति थयो विचित्र ॥ श्री० ॥ २२ ॥ संगति एहने हुंति
 रूढी । पुण नत्रि प्रीत्यो सार विचार । कर्म निकाचित
 जेहने पोते । ते प्रतिबोध न लहे लगार ॥ श्री० ॥ २३ ॥
 दृष्टिरागें नर जे हुए रातो । जे हुइ दोषी अति घण-

घोर । मूढ वचन परमारथ न लहे । विग्रह पनिया वदे
कठोर ॥ श्री० ॥ २४ ॥ ए चिहुंने धर्म कहेवा बेसे । ते
नवि जाणे आगम रीत । कूकरवदनें कपूरज घासे ।
जे डहपणने न धरे चित्त ॥ श्री० ॥ २५ ॥ लोह वणिग
जिम करे कदाग्रह । सूत्र न साचो प्रीठे जेह । लोक
प्रवाहे मूंक मेढावे । साचो धर्म न जाणे तेह ॥ श्री०
॥ २६ ॥ जारी कर्म घणाने ए परें । हलूकर्म प्रीठे तत-
काल । सनतकुमार चिलातीनंदन । थावञ्चासुत गय-
सुकुमाल ॥ श्री० ॥ २७ ॥ पर्षद पुरुष जोडने कहिवो ।
धर्म कह्यो इम आचारंग । नंदीसूत्रें सीष संजारी ।
ब्रह्म कहे ज्यो ज्यो मनरंग ॥ श्री० ॥ २८ ॥

॥ अथ श्री गीतार्थावबोध-कुलकम् ॥

॥ देशी-सलोकानी. ॥

॥ नमजी केरो कहुं सलोको, एरु चित्तेयी सांजळजो लोको. ॥
अथवा चउपाइ उंद.

वीर जीणंदह दुप्प सहंतर, निरतो वरते धर्म निरंतर ।
तेहतणो विजेद पयंपे, आगम वयणथकी नविकंपे ॥१॥
पंचमकाले पड्या प्रवाहे, केइ कुगुरु जण जणने वाहे ।
वाध्या क्रोध लोचकडोल, अविधिजेजि कीधो हसबोल ॥२॥

શ્રાવકપમુદ્ધ પરિગ્ગદ્ધ મમતા, મંડી બહુ દીસે ગુણ ગમતા ।
 ગુણવિણુજુજબલગુરુજિમરહિયે, અવિધિમૂલપદેલોએકદીયે ।
 તિણિ નવિલાજેસૂધો ધર્મ, કાચરતનમિલિયાજિમજર્મ ।
 પારલ જિમ પરલીને લીજે, ધર્મતણો પણ ઠેદન કીજે ॥૪
 કિણે કુસંગે કનકમલ લાગો, પીતલને મૂલે કાંઈ માગો ।
 ઢલ જેમ તટ જલ પિય ઠંડે, જેતા ડોદે ડહલ મ મંડે ॥૫
 જે અજાણ તસુ સંગ ન કીજે, ગઢરિ પુંઢે કેમ તરીજે ।
 અંધ અજાણપંથકિમદાલે, તિમસુગુરુવિણ ધર્મકુણજાલે
 અબૂદ વડદ તૂંજે લંધાર, લોકમાંહિ પણ ઇસો વિચાર ।
 રોગ અજાણે ડેલધ કહે, રૂષિહત્યાફલ તે નર લહે ॥૭
 ઇસો જાણિ પરલી લ્યોજાણ, ધર્મતણો જિમલહો પ્રમાણ
 શબ્દ જેદ જાણે જે અર્થ, તે ગીતારથપદે સમર્થ ॥૮
 આગમ બોલ્યો શબ્દવિચાર, દસમ અંગે જાણો સવિચાર
 તસુ વિશેષ અનુયોગદુવાર, જાણીલેજોઆગમ સુવિચાર ॥૯
 નામ પમુદ્ધપદ જાણે પનર, કૂન સત્યપદ લહે પટંતર ।
 કૂનો અર્થ કહે જાણંતો, અજિનિવેસિ જવ જમે અણંતો ॥૧૦
 એદ જેદનિરતાનવિજાણે, તે અજાણ કિમ અર્થ વલાણે ।
 દૃષ્ટિરાગ ઇપજે પ્રતીત, ધર્મતણી જજના તસુ ચીત ॥૧૧
 નેમીવિણુ પરધન વ્યવહાર, પરપ્રતીતિ તિમ ધર્મવિચાર ।
 આપણજાણપણો ઇણકારણ, ચરણમૂલ સમરથ જવતારણ

क्रियावंत पाहेंगीतारथ, अधिको जवियणतारणसमरथ ।
 वीर प्रकास्यो पंचम अंगे, जोइलेज्यो ठे चउत्तंगे ॥१३॥
 करे क्रिया सत्य नवि जाणे, आपण ठंदे सूत्र वखाणे ।
 देसथकी आराधक कहिये, तासु संगेधर्मजजना लहिये
 जाणे सत्य कहे जे साचो, क्रियातणी आचरणा काचो ।
 तेहने देसविराधक जाणो, तासुसंग गुणहाणि म जाणो ॥१४॥
 एक अजाण क्रियानहुपाळे, साधुवेस जिनधर्म विटाळे ।
 लोह यान वूडंतो बोळे, सर्वविराधक मुनिने तोळे ॥१५॥
 संवेगी गीतारथ साचो, तसुदंसण गुरु जाणी राचो ।
 आपण तरे अनेराने तारे, सर्वाराधक वीर विचारे ॥१६॥
 ज्ञानहीन किरिया आनंवर, मंकी मूढ मुसैं सेयंवर ।
 अररे मूढते किरिया न होय, विणु मूढे तरूडाल मजोष
 नाणावरण न सम्योनखीण, जाइसरण सुयनाणिविहीण ।
 इमअदत्त श्रुतव्रत जे लीजे, इणि चोरी कांइ काज नसीजे
 पुस्तक वांची अर्थ विनासे, आपण ठंदे मन उड्हासे ।
 गृहीयका गुरुना अधिकारि, कहो कवणपरि ए विचारि ॥१७॥
 जेसुबुद्धि नृपने व्रतदीधो, चपलजाणितेणे मन दृढ कीधो
 तिण कारण जाणो अववाय, श्रमणोपासक बोदयो राय ॥
 आगम नवसैं अंसी वरसे, वीर पढी लखीया मनहर्षे ।
 गणि दिवळिये तेण पयट्टे, अपवादे उस्सग्न न वट्टे ॥१८॥
 आगमजणितानी परिकेही, पुस्तकविणु जणतां किम गेही

मुनिसमीपे गृह्वासेवसता, अवधे नहु जाण्याश्रुतज्ञतां॥
 छद्देशादिक क्रिया विशेष, वायण तयणंतर सविसेष ।
 काष्ठग्रहण पूजक ए कीजे, इम आगम अनुजोग लईजे॥
 जो इणेविधि आगम जणिये, तो निश्चे मुनि जणतागणिये ।
 श्रुत आराधी पद्दोंचे पार, चोये अंगे ठे श्रुत अधिकार२५
 जिहने जे आव्यो अधिकार, ते जजतो नहु लहे धिकार ।
 इम ठंमी उपरांठा चाले, साल जेम चिरकाल ते साले॥२६
 पीपली बांधी कांइ तुम्हे ताणो, ज्यांसेवक त्यां राय म जाणो
 साधुसमीपे संजलि श्रुत अर्थ, श्रावक बोढ्या तरण समर्थ॥
 असुण्यो अदीठो अजाण्यो, जणजणसाखे अर्थवखाण्यो ।
 ते नर दुस्ये बहुल संसारी, पंचमअंगे लेहु विचारी ॥
 जे आगम जयवंता संपइ, तासु जाव संजलि मन कंपइ ।
 अविधिजणी कूडो जेजाखे, बिहुंमांहि जव एक नराखे३६
 जे निय ठंद पडे नहु पासे, वसे सुगुरु गीतारथ पासे ।
 पंचमहद्वयनिरता पासे, हानतणी आशातन टासे ॥३७
 सुगुरु संग संजलि संवेगी, विधिशुं श्रुत जणीठे अनुयोगी
 गीतारथ पदवी आराधे, निश्चे ते परमप्पद् साधे ॥३८॥
 कलश-इम आगमवाणी जवियण जाणी, संवेगी
 गीयथ्य पदं । सूत्रारथ साचो संजलि राचो, जिणधर्मे
 जेम लहो सुहं ॥ ३९ ॥

॥ इति गीतार्थ पदावबोध कुलकम् ॥

॥ अथ श्रीविजयदेवसूरिकृत सव्याय ॥

॥ आरती सब दूरे करीए ॥ ए देशी ॥

वीर जिनेश्वर पय नमी, कहिस्थुं सूत्राचार; एक मने
जे करतां सही, जाइ छहियें हो जवसागर पार ॥ १ ॥
सूत्र तद्वत्त करी सवहो ॥ मत राचो हो गाढरीए प्रवाह;
कुमति कदाग्रह ठंडजो, आसोचो हो निज हीयडामाह
॥ सूत्र० ॥ २ ॥ सूत्र विरुद्ध जे दाखियो, पासथ्यानी
रीति। ते सांजळीने टाळजो, जिनशासने हो बे जेहने
प्रीति ॥ सूत्र० ॥ ३ ॥ शीलवती राजीमती, सकल
महाव्रतभार; साधु न वंदे तेहने, आराधे हो कांइ
अव्रति नार ॥ सूत्र० ॥ ४ ॥ पडिकमणामांहि किम करे,
साधु देवी आधार; दाखा कांइ दोसो तुमे, एतो पडि-
यो हो गढाचार ॥ सूत्र० ॥ ५ ॥ यद् देवीनी बुद्ध कही,
अवग्रह मागे जोय, तिणें उषाभ्रयें जेरहे, जिनशासनी
हो साधु न होय ॥ सूत्र० ॥ ६ ॥ देवीनो काळसग
करे, मन चिते नवकार; अन्य निमंत्री अवरने, जीमादे
हो ए कवण आचार ॥ सूत्र० ॥ ७ ॥ इह सोकारथि
काळसग, जाजे जिनवर आण, जूयामे सुखदायिनी,
कांइ ठाखियाहो खेत्र देवी सुजाण ॥ सूत्र० ॥ ८ ॥ पडि-
कमणे आसोइये, जे कांइ कयों मिथ्यात; जो तिहां

तेहिज मांढीये, तो जेहीए हो वञ्चनाग न वात ॥ सूत्र० ॥
 ॥ ए ॥ जिनवरना श्रावक थया, आणंदादिक जेय; ए नमो-
 र्हत सिद्धा बिना, किम करतां हो आवश्यक तेय ॥ सूत्र० ॥
 ॥ १० ॥ नमोर्हतसिद्ध जीणे कर्यो, ए उतसूत्र अ-
 पार; गङ्ग बाहिर ते काढियो, कांइ लागो हो तुमे तेह-
 नी खार ॥ सूत्र० ॥ ११ ॥ सूत्र विरुद्ध परंपरा, पासठानी
 जाण, दुष्ट क्रिया ते ठांडतां, मत आणो हों मनमांहि
 काण ॥ सूत्र० ॥ १२ ॥ जो पासठा मानीये, कांइ ठांडी
 धनवात; जो परिग्रह ठंडेवो कह्यो, तो करीवो किहां
 कह्यो मिथ्यात ॥ सूत्र० ॥ १३ ॥ चैत्यवंदन मुखे उच्चरे,
 वंदे यक्ष अनाण; घणुं किश्युं कहिये इहां, हवे चेतो
 हो चतुरसुजाण ॥ सूत्र० ॥ १४ ॥ चउमासुं पुनिम
 दिने, जगवइ श्रंग विचार; पाखी चउदिसि दिनकही,
 ते न करे हो किम तरे संसार ॥ सूत्र० ॥ १५ ॥ पंचमि
 पर्व संवत्सरी, बोळ्यो श्री जगनाहि; तेह विराधे मठ-
 पती, ए रुलसे हो जवसागरमांहि ॥ सूत्र० ॥ १६ ॥
 पासठानी परंपरा, जो मानीसे आज; तो पंचमहाव्रत
 जांजवा, एणि कारण हो किम सरस्ये काज ॥ सूत्र० ॥
 ॥ १७ ॥ बोल विरुद्ध घणा इस्या, नही कहणनो जोग;
 तिलमांहि कासा केटला, ते जोसें हो जे पंडित लोग

॥ सूत्र० ॥ १७ ॥ खोटे मूलमे मठपती, लोक मुसे
नितदीत; ते हित कारण में कह्यो, मत आणो हो
कोइ मनमें रीस ॥ सूत्र० ॥ १८ ॥ गह्वाचार अनेक ठे,
ते जाणो सहु कोइ; श्री जिन सूत्र आराधज्यो, जीम तु-
मने हो अविचल सुख होइ ॥ सूत्र० ॥ १९ ॥ श्री विजय
देवसूरी इम कहे, पालो आगम प्रमाण; सूत्र विरुद्ध
ठांडज्यो, जीम पमो हो शिवपुर ठाण ॥ सूत्र० ॥ २० ॥

इति सातिशय शक्तिधारक श्रीमद्विजय-
देवसूरीणा विरचिता स्वाध्यायैक-
विंशतिका ॥ श्रेयसे जवतु ॥

॥ दृष्टिराग कदाग्रह परिहार हितशिक्षा ॥

॥ राग प्रजाती ॥

दृष्टिरागे नवि छागीये, बली जागीये चित्ते ॥
मागीए शीख ज्ञानीतणी, इठ जांगीये नित्ये ॥ १ ॥
जे ठता दोष देखे नहि, जिह्वां जिह्वां अति रागी ॥
दोष अठता पण दाखवे, जिह्वांभी रुचि जागी ॥ २ ॥
दृष्टिरागे चले चित्तथी, फरे नेत्र विकराले ॥
पूर्व उपकार न सांजरे, परे अधिक जंजाले ॥ ३ ॥
वीरजीन जब हुता विचरता, तव मंखली पुत्तो ॥

જિન કરી જગજને આદર્યો, ફહાં મોહ અતિ ધૂતો ॥૪॥
 રુઢિ ઝંડાર રમણી તજી, જજી આપ મતિ રાગો ॥
 દષ્ટિરાગે જમાલી લહ્યો, નથી જવજલ તાગો ॥ ૫ ॥
 વલી આચાર્ય સાવધ જે, હુઝ અનંત સંસારો ॥
 દષ્ટિરાગે સમતી પણ થયો, મહા નિશીચ વિચારો ॥૬॥
 હુપ જિનધર્મ આશાતના, અજાણ્યું કહે રંગે ॥
 મંહુ આગલે જિનવરે, વદીત જગવડ અંગે ॥ ૭ ॥
 ગામના નટને મૂર્ખનો, મિલ્યો જેહવો જોગો ॥
 દષ્ટિરાગ મિલ્યો તેહવો, કચક સેવક સોગો ॥ ૮ ॥
 આપણ ગોઠની મીઠની, ફઠીને મન લાગે ॥
 જ્ઞાની ગુરુ વચન રલીયામણાં, કટુક તીરસાં વાગે ॥૯॥
 દષ્ટિરાગે જ્રમ ઉપજે, જ્ઞાન વધે ગુણરાગે ॥
 ઇહમાં એક તુમે આદરો, જલો હોય જે આગે ॥૧૦॥
 દષ્ટિરાગી કદા મત હુવો, સદા સુગુરુ અનુસરજો ॥
 વાચક જશવિજય કહે, હિત શિલ્પ મન ધરજો ॥૧૧॥

॥ અથ કુગુરુનો સ્વાધ્યાય ॥

॥ ઢેડો નાજી ॥ ૧ દેશી ॥

શુદ્ધ સંવેગી કિરિયા ધારી, પણ કુટિલાડ ન મૂકે ॥
 વાહ્ય પ્રકારે કિરિયા પાલે, અચ્યંતરથી ચૂકે ॥ ૧ ॥

कपटी कहिया एह जिणंदे, दुष्टनुं नाम न लीजे ॥ ए
 आंकणी ॥ पीलां कपडां खंजे धावली, काख देखाडी
 बोले ॥ तरुणी सुंदर देखी विशेषे, पुस्तक वांचवा
 खोले ॥ क० ॥ २ ॥ पेंडा देखी काढे पढघो, पढघा
 मान करावे ॥ खाजां वहोरे खांत करीने, पूरीने बोसि
 रावे ॥ क० ॥ ३ ॥ ज्ञान मिषे उपदेश दइने, सूक्ष्म
 परिग्रह राखे ॥ ए कपटीनुं नाम न लीजे, इम ठरसूत्र
 जे जांखे ॥ क० ॥ ४ ॥ ताल कूटवा साथे हींडे, आ-
 तिका ठे दश बार ॥ यात्राने मिष एणी परें विचरे,
 दूर रखा आचार ॥ क० ॥ ५ ॥ पाशेर घीघी करे पारणुं,
 वली खावे अघशेर ॥ तोही ताला इणिपरें बोले,
 उपवासे आवे फेर ॥ क० ॥ ६ ॥ बगलानी परें पगलां
 मांडे, आडुं डोडुं जोवे ॥ महिला साथे बोले मीतुं,
 साधुवेष बगोवे ॥ क० ॥ ७ ॥ आचारांगे बखनो जांख्यो,
 श्वेतने मानो पेतें ॥ तेतो मारग दूरें मूक्यो, कपडां रंग
 हेतें ॥ क० ॥ ८ ॥ बाजीगर जेम बाजी खेले, धीवरे
 मांडी जाल ॥ ते संवेगी सुधामत जाणो, ए सहु आल
 जंजाल ॥ क० ॥ ९ ॥ उंचुं घर अगोचर होवे, मासक-
 ह्य तिहां कीजे ॥ सुख सातायें पडिसेहण चाले, साधु
 जन्म फल लीजें ॥ क० ॥ १० ॥ रात जगावे महिला

मलीने, गावे गीत रसाल ॥ चार कथानां कर्माज बांधे,
 मनमां थड उजमाल ॥ क० ॥ ११ ॥ मध्यान्हें महिला-
 ने तेडे, हसीने पूढे वात ॥ अढारमो उपधान व्होतो,
 अम तुम मलशे धात ॥ क० ॥ १२ ॥ तव ते काशिनी
 हसीने बोले, साचुं कडो ठो स्वाम ॥ गहवासी गुरु
 आवीने षडशे, तव तुम जाशे माम ॥ क० ॥ १३ ॥
 नीचुं जोडने इणि परें जांखे, जणवानो खप कीजे ॥
 नानी वय ठे हजीय तुमारी, एक एक गाथा छीजे
 ॥ क० ॥ १४ ॥ घोटकनी परें पंथें चाले, शहेरमां नीचूं
 जोवे ॥ गरुवरु गाडांनी परें चाले, जिनशासनने वगोवे
 ॥ क० ॥ १५ ॥ रुमाल पाठां रुडां वेचे, जूनां हाथमां
 जाले ॥ तृष्णा तोये किमहि न मूके, वली जाणे कोड
 आले ॥ क० ॥ १६ ॥ ठकाय जीवनो दाह करावे, ठाम
 ठाम पाप बंधावे ॥ आंखिल तपनुं ओतुं लडने, कांड
 अमने व्होरावे ॥ क० ॥ १७ ॥ कदाग्रहमां पहेला
 व्रतनो, एहने लागे दोष ॥ मृदावाद तो पग पग बोले,
 तेहनो न करे शोष ॥ क० ॥ १८ ॥ अदत्त वस्तु अजाण
 यडने, साधारण सीरावे ॥ चोथा व्रतनी बात ठे मोटी,
 तेहमां काम जगावे ॥ क० ॥ १९ ॥ विधवा पासे विद्व-
 ल यडने, काम कुसंगी मागे ॥ वायसनी परें मैथुन सेवे,

चोखा व्रतने जागे ॥ क० ॥ १० ॥ मैथुन सेवे परिग्रह
माहे, प्रौढा पोतक बांधे ॥ रासजनी परे लोढ्या हीडे,
पल्ली उघाडे खांधे ॥ क० ॥ ११ ॥ ठठ अढमांविने
अठाई, नाच धरावे तपसी ॥ महिमा कारण रात्रे खावे,
प्रगटे तवे होय हांसी ॥ क० ॥ १२ ॥ नगर पिंडो लीया
यज्ञे विरलज, पासध्या अद् बेसे ॥ चोराशी गळ
वहोरी खावे, महोटा धरमांपेसे ॥ क० ॥ १३ ॥ मुखे
मुहपती राखी बोल्ले, आख करे ठे चाला ॥ माहो माहे
साने समजे, आखे करे ठे टाला ॥ क० ॥ १४ ॥ एकपटी
नो संग निवारो, जेणे ए जेख वगोयो ॥ जेख उघापी
महा ए जुडो, मनुष्य जन्म फल खोयो ॥ क० ॥ १५ ॥
आदि थकी अरिहत आचारजे, उपाध्याय ने सांधु ॥
धोले जेखे सहु एम बोल्ले, वारुने आराधु ॥ क० ॥ १६ ॥
मूल पंथ मिथ्यात्वे चाल्ले, समजतौ नही लेश ॥ जिने
मतनो मारग ठाडीने, कलहो करे विशेष ॥ क० ॥ १७ ॥
आपमतीनो संग तजीने, सांधु वचने रहिये ॥ बाणी
वाचकजस एम बोल्ले, जिनाझा शिर वहिये ॥ क० ॥ १८ ॥

॥ अथ श्री साधुगुण सव्याय ॥

॥ विनय करीजेरे जवियण जावसु.—ए देशी ॥

॥ पांचे इंद्रीरे अहानिस वस करे, पाले नवविधि

सीखोजी, च्यार कषाय न सेवे संयती, लक्षण सहये
 सखीखोजी ॥ १ ॥ कहिये मिसस्येरे मुनिवर एहवा,
 जसु मुख पंकज पेखोजी ॥ तनु रोमंचीरे हियको उ-
 ल्लसे, विलसे नयण विशेषोजी ॥ क० २ ॥ पंचमहा-
 व्रत पूरा जे धरे, पाले पंच आचारोजी ॥ सुमती गु-
 पतिनीरे बहुली खप करे, गुण ठत्तीसे जंकारोजी ॥
 क० ३ ॥ माश शियालेजी बहुलो सी पने, वाय वाय
 सीतल वायोजी ॥ तपकर पोढेजी सुजमत सेजनी,
 संयम सरिखो जावोजी ॥ क० ४ ॥ ग्रीष्म कालेजी
 तरुणो रवि तपे, जीव सवि वंढे बांदोजी ॥ सूरज
 सांमीजी ले आतापना, उंची कर बे बांदोजी ॥ क० ५
 ॥ वरषाकालेजी मेळां कापना, जिरमिर वरसे निरोजी
 ॥ कांस मसादिक परिसद्द अति घणा, सद्दे ते साधु
 सधीरोजी ॥ क० ६ ॥ समकित मानसरोवर जिलतां,
 चारित्र वनखंर वासोजी ॥ तप जप संजम स्वामि
 निरमला, पाले पाले मनने उछ्वासोजी ॥ क० ७ ॥
 बाविस परिसहारे विषमा जे सद्दे, महीयल करे विहा-
 रोजी ॥ खिमाखरुग लेइ मुनिवर कर धरे, उपसम
 रस जंकारोजी ॥ क० ८ ॥ मधुकरनी परें मुनिवर
 गौचरी, विहरे विहरे सुऊतो आहारोजी ॥ ते पण
 निरस नें वल्ली, थोरुलो दीयें दीयें देह आधारोजी ॥

ક૦ ૯ ॥ ત્રીન પ્રદક્ષિણા દેશ વાંદસ્યું, હિયમે આનંદ
પૂરોજી ॥ શ્રવણે સુણસ્યુંજી વાણી તસુ તણી, ચતુર
કરમ દલ્લ ચૂરોજી ॥ ક૦ ૧૦ ॥ કરજોડીને વીનવસ્યું
વલ્લી, સ્વામી સરણે રાખોજી ॥ હિયમે સાલેરે પાપજિકે
ઠિયા, આલોયસું તુમ સાલોજી ॥ ક૦ ૧૧ ॥ તપ
પરિવજસ્યુંજી નિરતો નિરમલો, ડુરિત કરસ્યું દૂરોજી
॥ મનહ મનોરથ સહુયે પૂરસ્યું, ઇમ જણે શ્રી વિજય-
દેવ સૂરોજી ॥ ક૦ ૧૨ ॥

॥ અથ મુનિગુણ સચ્ચાય ॥

॥ જેલેરે ઉતારો રાજા જરથરી.-૯ રાગ ॥

પંચમહાવ્રત જે ધરે ॥ ટાલે પાપ અઢારોરે ॥ વિવિધ
પરિસહ જે સહે ॥ નવ કલ્પ કરે વિહારોરે ॥ એહવા
મુનિવર વંદિયે ॥ જિમ લહિયે જવનો પારોરે ॥ કેસી
ગુરુ પરદેશી જિમ ॥ જવ પત્તાં દિયે આધારોરે ॥
આંકણી ॥ એહવા૦ ॥ ૧ ॥ બારે જેદે તપ તપે ॥ પાલે
પંચાચારોરે ॥ નિંદક પૂજક સમ ગિણે ॥ જોસ ન કહે
લિગારોરે ॥ એહવા૦ ॥ ૨ ॥ કોઈ ઢેદે વાંસલે ॥ ચંદન
કોઈ લગાવેરે ॥ વિહુપર સમતા મન ધરે, જાવના બારે
જાવેરે ॥ એહવા૦ ૩ ॥ ચાલીસ વિહુ કરી આગલા,
દોષ તજિ લે આહારોરે ॥ સંવિજાગ મુનિને કરે ॥

(૭૬)

શ્રી સુધર્મગણ પરીક્ષા

સુમતિ ગુપતિ નિત ધારેરે ॥ ૧૬૫ ॥ કરમ બંધ
જેદથી હુવે, ન કરે તિસો વિવાદરે ॥ નવવિધ સીલે
નિતુ રમે, ૫ પુરો વિધી વાદરે ॥ ૧૬૬ ॥ અંગ
અગિયાર જૈ જણે, પુરવ ચઢદ વિચારેરે ॥ સંયમના
ગુણ સાધતાં, જવિયણ પાર ડત્તારેરે ॥ ૧૬૭ ॥ હમ
અધ્યયન પનરમે, સાધુ તણા ગુણ દીસેરે ॥ ચરણકમલ
નિતુ તેહને, શ્રી બ્રહ્મો નમે સુજંગીસરે ॥ ૧૬૮ ॥
હતિ ત્રિહુ અધ્યયન સ્વાધ્યાયઃ ॥

॥ શાર્દૂલવિક્રીઢિતવૃત્તમ્ ॥

શ્રીસિદ્ધાર્થનરૈઢવિશ્રુતકુલઢ્યોર્મૈપ્રવૃત્તોદયઃ
સદ્ગોધાંશુનિરસ્તઢસ્તરૈમહામાહોઢધકારસ્થિતઃ ॥
દક્ષોશૈષકુવાદિકૌશિકકુલપ્રીતિપ્રણોદક્ષમો
જીવાદસ્ત્વલિતપદાપંતરણિઃશ્રીવર્ધમાનોજિનઃ ॥૧॥

॥ સમાપ્તોયંઘ્રન્યઃ ॥ શ્રેયસેન્નૂયાત્ ॥

ૐ શાન્તિઃ ॥ ૩ ॥

આ મન્ય પ્રથમ સ્વરોદનારનાં મુબારક નામો

નિચે મુજબ.

આ મન્ય (જ્ઞાન) ની આશાતના ન થાય તેમ ચત્નાપૂર્વક સંસારી રાખવો અને અથધી કાંતિ સુધી વાંચવું, વિચારવું, મનન કરવું, શુદ્ધ સદ્ગુણપૂર્વક વર્તવું, શંકા શુદ્ધમતી ઠાગવા અપ કરવો, અને સુધર્મસ્વામીની આજ્ઞાનુસારે જ્ઞાન મેળવી શુદ્ધ કિયામાં વર્તવાથી આત્મસુખની પ્રાપ્તિ થશે.

કચ્છ દેશ.

૧૦૧	શેઠ તોરેયા જ્ઞાનમલ.	બીંદા.
૨૦૨	મરહુમ શેઠ. તોરેયા મુરછનાં ધર્મપત્ની બાધ. પાનખાધએ પોતાના પતિની યાદગીરી મારે.	"
૧૦૩	શેઠ. ઠાકરસી ઘેલા વીધાએ પોતાની માતુશીના પુજ્યાર્થે.	"
૧૦૪	શા. મોજસી રૂતુના ધર્મપત્નીએ પોતાના પતિના પુજ્યાર્થે.	"
૧૦૫	શેઠ. લાલછ નરસીના માતુશી બાધ રતમખાધ.	"
૧૦૬	એક બાધએ જ્ઞાનોદ્ધાર મારે.	"
૨૫	શેઠ. વેરસી વીરપાર.	"
૧૦૭	બાધ. જેતબાધ.	નાની બાધર.
૨૫	બાધ. ગોમીમાધ	"
૨૫	શા. લધામાધ મુજબત.	"
૨૦૮	બાધ. લિલુબાધ.	"
૫૦	શા. વેલછ તેલુ.	નાંગલપુર.
૨૦૯	શેઠ. મુરછ હેમામાધ.	નવાવાસ.
૧૦૯	શા. પચાણ લખુ.	મોટી લાખા.

(૩૬)

મરૂધર દેશ. (મારવાડ).

૧૦૦ શેઠ બહાદુરમલજી હમરીમલ હીરાજાલ	બીકાનેર.
રામપુરીઆ.	"
૧૦૦ શેઠ. લેડવદાનજી રાખેયા.	"
૧૦૦ શેઠ. હમરીમલજી હીરાજાલ.	કલકત્તા.
૧૦૦ શેઠ. જીવતમલજી રામપુરીઆ.	"
૧૦૦ શેઠ. ઉદયચંદજી રામપુરીઆ.	"

મુજરાત દેશ.

૫૧ શા. બેચરદાસ કસ્તુરચંદ.	અમદાવાદ.
૧૧૫ શા. બેદાભાઈ ખેમચંદ.	"
૨૬ શા. જગજીવનદાસ મુળચંદ.	કિનાવા.
૨૬ શા. વસ્તારામ ગણેશ.	"
૨૫ શા. મોહનભાઈ જીવરાજ.	મોડળ.
૨૫ શા. મુનીલાલ મલુકચંદ.	"
૫૧ શા. રવચંદ મંગળજીભાઈ તરફચી.	પાલજીપુર.
૫૧ શેઠ. દીપચંદભાઈ કુલચંદ.	ખંભાત.
૫૧ શા. છગનલાલ નથુભાઈ.	મહીજ.
૨૫ શા. કેશવલાલ રતનચંદ.	દેવા.

ચિનંતી સાથે લખવાનું કે આ ગ્રન્થની પચીસ નકલની અંદર ખરીદનાર સદ્ગૃહસ્થોનાં મુઆરક નામ જગ્યા સંકેતથી દાખલ કરી શકાયાં નથી. પરંતુ જે સદ્ગૃહસ્થોએ નકલો ખરીદ કરી આ ગ્રન્થને ઉત્તેજન આપ્યું છે તેમનો ઉપકાર માનવામાં આવે છે.

લી૦ પ્રકાશક.

॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥

नित्यानन्द पद प्रयाण सरणी श्रेयोवनी सारणी
संसारार्णव तारणैक तरणी त्रिद्युर्द्धि विस्तारिणी ॥
पूष्पांकूरजर प्ररोह धरणी व्यामोह संहारिणी
प्रीत्यैकस्य न तेऽखिलात्तिहरणी मूर्तिमनोहारिणी ॥१॥

॥ श्री जिनजात्रपूजाजक्ति परमार्थ स्वाध्याय ॥

॥ राम रामगिरि ॥

श्री जिन जीव सहुनी वेदन, आपण समवड तोले ॥
हृदय नयण जन जोवो जुगते, ते हिंसा केम बोले ॥
कुगुरुतणे उपदेशे चूला, जोला जक्ति न जाणे ॥
थापी प्रतिमा अरिहंतजावे, अरिहंतनी मति नाणे ॥

॥ कुगुरु ॥ १ ॥

साधु जक्ति गृहवासी सरीखी, ए असंमजस दीसे ॥
धानी जेन्नि जयो जम जारि, जाणुं विश्वाशिले ॥

॥ कुगुरु ॥ २ ॥

प्रथम तीर्थंकर संजम लीधे, जूमंडल विदरंतां ॥
विणु श्रेयांस अवर जन केरी, न हुइ जक्ति करंतां ॥

॥ कुगुरु ॥ ३ ॥

(१)

षट्काय मदीं मुनि कारणे, प्रवचने जक्ति निवारी ॥
मुनिनायक जिनपतिनो इण्णिपरे, कही कीणे जगति
सकारी ॥ कुगुरु ॥ ४ ॥

॥ स्वाध्यायार्थलेशो यथा ॥ तत्र प्रथम
गाथा उक्तानार्था ॥ परमिदं रहस्यं ॥ ये केचना-
ट्यमतयः पंडितमन्याः श्रीजिनप्रणीतनिरव-
द्योपदेश रहस्यमजानाना वयं यतय इतिख्या-
पयंतः, इत्थं वदंति ते, आप्त प्रतिकृतिजक्ति
वयं कुर्मः, ततो यथावदजक्तिमजानतां जाषा-
समिति-शून्यानां मतखंडनाय विधिमार्गस्था-
पनाय यथावज्जिनजक्तिप्रकटनाय च, अयं
प्रयासः ॥ तत्र पूर्वार्धेन जगवतः सदयत्वं कथ-
यित्वा चतुर्थपदे-उपदेशनिश्चयः प्ररूपितोयथा ॥

ते हिंसाकिम-एतावता ए जावार्थः-जगवंतनो
विधिवादोपदेशनिरवद्य-हिंसा लेश रहित “कुगुरु
तणे उपदेशे जूढ्या, जोला जक्ति न जाणे ॥ आपी प्र-
तिमा अरिहंतजावे, अरिहंतनी मति नाणे” एनो
जावार्थ खखीये ठीये.

साधु चारित्रियो जगवंतनी प्रतिमाने निश्चय नय

(૩)

મને ચિત્તેન વિષે અરિહંત જાણે, વ્યવહારે જિન ચૈત્ય
પ્રતિમા જાણે (ધ્યાવે)

યત:-“ નિશ્ચે વિચારિ અરિહંત એહ-વ્યવ-
હાર ચેહ ગુણ રત્ન રેહ ”

એવો જાવતો સાધુ,-જે જગવંતે દીક્ષા લીધી સાધુ
માર્ગ આદર્યો, એવું જાણી નમે છે. જે કારણે સાધુ જાવ
સ્તવનો અધિકારી, તે જાવસ્તવનો અધિકારી સાધુ જગ-
વંતની ડ્રવ્યપૂજા કરતો, અરિહંતની જક્તિનો જાણ કેમ
કહીયે ? ॥ ૧ ॥

બીજી ગાથાએ સાધુયકો કોઈ યદ્દસ્થના સરસ્વી
પૂજા કરે, તો એ અસમંજસ દીસે છે, યદ્દસ્થ પણ ત્રીર્જી
નિસીદ્ધિ કીધા પઠી ડ્રવ્યપૂજા કરતા નથી દીસતા
અવસ્થા વિશેષે, અને સાધુયકા હુંતા ડ્રવ્યસ્તવ કરે
એ વિપરીતપણું ॥ ૨ ॥

ત્રીજી ગાથાએ અવસ્થાજ દેખાડે છે ॥ યથા જેવારે
શ્રી આદિનાથનો જન્મ હુઓ તેવારે ચોસઠ ઇંદ્રે સ્નાત્ર
મહોત્સવ કીધો તેમજ રાઝ્યાજિવેક પણ કીધો. પરં
જગવંતે દીક્ષા લીધી અનંતર ઘણે મનુષ્યે કન્યારત્ન
રાજ્યાદિકની નિમંત્રણા કીધી, તે તેની કીધી પણ
જક્તિ, પરં જક્તિ કહેવાળી નહીં. શ્રેયાંસકુમારે શુરુ

(૪)

માન ઇશ્વરસ દીધો તે જગવંતે લીધો, એતાવતા યદ્યસ્થા
વસ્થા અને ચારિત્રાવસ્થાનો ઇદલો અંતર જાણજો ॥૩॥

હવે ચોથી ગાથાએ પૂર્વોક્ત ચોતે છે-ઠકાય આરંજી
સાધુની જતિ કરવી સિદ્ધાંતને વિષે નિવારી, નિષેધી,
સાધુ પણ આધાકર્મ જાણી ન સેવે તો તીર્થકરદેવને
ચારિત્રાવસ્થાએ શું કહેવું ॥ ૪ ॥

વિજયસુરે સૂરિયાત્તે પૂજ્યા, જિણે રૂપે જિન જાણી ॥
તિણે રૂપે હમણાં નહુ દીસે, બોલે પ્રવચન વાળી ॥

॥ કુગુરુ ॥ ૫ ॥

સુર અજિગમન જોગે સમોસરણે, કુસુમપગર સુરેજરિયા ।
તરવરે નગર સહોછવ બહુલા, જિનવર કાજે-ન-કરિયા ॥

॥ કુગુરુ ॥ ૬ ॥

શ્રાવક સાધુ તણે અધિકારે, જિનવર સંયમધારી ॥
વ્યવહારે વંદેવા યુગતો, લેજો ચતુર વિચારી ॥

॥ કુગુરુ ॥ ૭ ॥

ઠામેઠામે તરને અધિકારે, અજિગમ પંચ વચ્ચાણ્યાં ॥
તેહ વિના જે અરિદંત વાંદે, તેણે અરિદંત ન જાણ્યા ॥

॥ કુગુરુ ॥ ૮ ॥

અર્થ-પાંચમી ગાથાએ વિજયદેવતાએ તથા સૂરિ-
યાત્તે જે રૂપે જગન્નાથ જાણી અનેક પ્રકારે પ્રતિમાની

(૫)

પૂજા કીધી, ત્યાં જેણેરૂપે કહેતાં ડ્રવ્ય અરિહંતરૂપે જાણી પૂજી ॥ ઇતાવતા અવસ્થા વિશેષ વિચારી તેવી પૂજા કીધી, તેણેરૂપે હમણાં નથી, ઇતાવતા હમણાં જે મહાવ્રતધારી સાધુ તેને વર્તમાનકાલે તેણે રૂપે કહેતાં ડ્રવ્યારિહંતરૂપે નથી ॥ ઇતાવતા સાધુને વ્યવહારે દીક્ષાવસ્થા વંદનીય જાણીયે ઠીયે. દીક્ષાવસ્થાયે ડ્રવ્ય પૂજાની વિધિ નથી દીસતી જે કારણે નમુચ્ચુગ્નનો અધિકારી જેવારે ગૃહસ્થ હુઓ ત્રીજી નિસીદી કીધા પઢી, તેવારે તે ગૃહસ્થપણ ડ્રવ્ય પૂજા ન કરે તો યતિનું શું કહેવું ? ॥ ૫ ॥

અહીં કોઈ ચાલના કરેજે જગવંતને સમવસરણે દેવતાયે પૂજના પગર ચર્યા, તથા રાજાયે નગર સમરાઠ્યા, એ જગવંતની ડ્રવ્યપૂજા જાવાવસ્થાયે દીસે છે. તે પ્રત્યે ઉત્તર—એ પૂજપગર, નગર સમરાવવાદિ અરિહંતને અર્થે કાંઈ નહીં, ઇંહાં જગવંતને જોગ્ય છે નહીં એવું જાણવું ॥ ૬ ॥

હવે કોઈ કહેશે સાધુને ડ્રવ્યારિહંત વંદનીય છે, તો ડ્રવ્યપૂજાનો શો વિરોધ ? તે ઉપર કહીયે ઠીયે જે શ્રાવક અને સાધુ તીર્થંકરદેવે દીક્ષા લીધી તે વાર પઢી વ્યવહારે વાંદે. ઇતાવતા જે સત્સર્ગમાર્ગે પ્રતિમાધરા-

(૬)

દિક શ્રાવક વર્તે છે, અને સાધુ એ બેઠુને જગવંત ચિહ્નું
નિક્ષેપે વંદનીય પૂજનીય છે. તથાપિ ઠગવહારે દીક્ષા
સ્ત્રીધા અનંતર વાંદે. પરમાર્થ એ જે પ્રત્યક્ષ વિજયવંત
જગવંતને જેમ દીક્ષા સ્ત્રીધે વાંદે તેમજ પ્રતિમાને વિષે
જગવંત દીક્ષા વસ્થાએ વાંદે, અને તે વારે તો દ્રવ્યસ્ત-
વનો અવસર નથી દીસતો એવું જાણવું ॥ ૭ ॥

જાવાવસ્થાની વિધિ દેલાડીએ ઠીએ.—જેવારે જગ
વંત સમવસરણને વિષે બેઠા છે તેવારે જે કોઈ ગૃહસ્થ
મનુષ્ય વાંદવા આવે, તેવારે અગ્નિગમ પાંચ સાચવે,
તેમાં પ્રથમ અગ્નિગમે સચિત્તદ્રવ્ય ઠાંઢે, હમણાં તેહજ
જાવાવસ્થાગણી સચિત્તાદિકે પૂજા કરે કરાવે, સાધુ
હુંતા એ વિધિ જાણીતી નથી ॥ ૮ ॥

ગુરુના ત્રિરહજણી ગુરુ આપ્યા, તેહ સાવચ સદુ ટાણે ॥
જગજીવન જિન નાયક આમલ, ઠહ્યકાય નહુ પાણે ॥

॥ કુગુરુ ॥ ૯ ॥

ન્હાણવિલેપ કુપુમદી ગાદિક, જોગ યોગ જો કહીએ ॥

હરિહર જિનવર કોઈ ન અંતર, જવશિવ ત્રિગતે ન લહિયે

॥ કુગુરુ ॥ ૧૦ ॥

સાચી જગતિ સુગુરુ ઉપદેશે, અરિહંત ચૈત્ય આરાધે ॥

અરિહંતજાવે જાવ અરિ જીપી, તે પરમાર્થ સાધે ॥

॥ કુગુરુ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-હવે ડ્રવ્યસ્તવ વિરોધ પ્રત્યક્ષે સાધુને દે-
 खाडे છે. ગુરુને વિરહે ગુરુની સ્થાપના કરી તે સ્થાપના
 ગુરુ આગળ ક્રિયાસમસ્ત સાચવે છે, ત્યાં સાવચપૂજા
 કોઈ કરતો દીસતો નથી, એતાવતા એ જાવાર્થ. મનશું
 એમ જાણે એ સાક્ષાત્ સંજમધારી ગુરુ બેઠા છે તે આગલ
 એ ક્રિયા કરું હું, તેવારે ગુરુની દીક્ષાવસ્થાની જાવના
 મનમાં આવે છે; તેટલા માટે ત્યાં સાવચ કોઈ કરતો
 નથી. તથા ગૃહસ્થ સ્થાપનાને વિષે એમ વિચારે એ મારા
 ગુરુ ડ્રવ્યપણે વર્તે છે, તે એવું જાવતો ગૃહસ્થ ડ્રવ્યપૂજા
 કરતો પણ વિધિ અતિક્રમે નહીં. પરં જાવાવસ્થાએ
 ડ્રવ્યાવસ્થાની પૂજા એ અસમંજસ. જેમ ગુરુની સ્થાપના
 તેમ અરિંહતની સ્થાપના એમ વિચારવું. ॥ ૯ ॥

હવે ડ્રવ્યાવસ્થા જાવાવસ્થા એકપણે વિચારતાં
 દોષ કહે છે. સ્નાન, વિલેપન, ફૂલ, દીપ, ધૂપાદિક એ
 સમસ્ત જોગનાં અંગ દીસે છે, ને જે અવસ્થા વિશેષ
 કલ્પના ન કરીએ તો જોગ અને જોગ એક સરખોજ
 હોય, કાંઈ અંતર નહીં. એમ વિચારતાં પરદર્શન અને જૈન
 દર્શનને અંતર કાંઈ નહીં. જેણે કારણે હરિહરાદિક
 દેવપણે કહીજે, ગૃહસ્થપણે કહીજે, તેવારે મુક્તાવસ્થા
 અને સંસારાવસ્થા એનું પણ અંતર ન થાય, એમ હકેતાં

(૮)

મિથ્યાત્વાદિક દોષ લાગે. તે કારણે દીપ ધૂપાદિ
ઢ્રવ્યારિહંતને ગૃહસ્થાવસ્થાએ યોગ્ય જાણીએ ઢીયે. ગૃહ-
સ્થ તથાપ્રકારે કરતા પણ દીસે ઢે. સાધુને દીક્ષા-
વસ્થાએ વ્યવહારે વંદનીય ઢે તે કારણે ઢ્રવ્યસ્તવનો
અધિકાર સાધુને જાણીતા નથી તથા સાધુને નિષેધવો
પણ નથી જાણીતો નાટકાદિવત્ ॥ ૧૦ ॥

હવે શુદ્ધ જત્તિનો ફલ કહેઢે. જે કોઈ સુગુરુના
ઉપદેશ થકી શુદ્ધ પ્રકારે પૂજા જાણી સમાચરે તે
સંસાર તરી મુક્તિ પરમપદ સાધે ॥ ૧૧ ॥

एते ऽर्हतां चैत्य मुदाहरन्ति

मुत्तयर्थिर्जिर्मुक्ति निमित्तमर्च्यम् ।

पुष्पादिपूजां चरितानुवादैः

प्रकाशयन्तो न निषेधयन्ति ॥ १ ॥

इति स्वाध्यायार्थः ॥ शुभं श्रूयात् ॥ संवत् नयनबाण
कलावर्षे कार्तिक शुक्ल पंचम्यां लिखिता हेमराजेन.

